

**ANALÝZA POUŽITÍ ODPOSLECHU A ZÁZNAMU
TELEKOMUNIKAČNÍHO PROVOZU
A SLEDOVÁNÍ OSOB A VĚCÍ
PODLE TRESTNÍHO ŘÁDU
GENERÁLNÍ INSPEKČÍ BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ
ZA ROK 2019**

Praha 2020

OBSAH

ÚVOD	4
1 ZAMĚŘENÍ ANALÝZY	6
1.1 Příslušná legislativa účinná v roce 2019	7
1.2 Zpracování a ochrana informací a osobních údajů	8
1.3 Metodika sběru dat	10
2 ODPOSLECH A ZÁZNAM TELEKOMUNIKAČNÍHO PROVOZU	11
2.1 Využívání úkonů odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 trestního řádu	11
2.2 Počty odposlouchávaných linek a osob, odposlechy se souhlasem uživatele a na příkaz soudce, povinnost informovat osobu	13
2.3 Využívání úkonů odposlechu na jednotlivé typy trestné činnosti	14
2.4 Vyhodnocení efektivity úkonů odposlechu v rámci trestního řízení	20
2.5 Trendy ve využívání úkonů odposlechu v rámci trestního řízení	23
3 SLEDOVÁNÍ OSOB A VĚCÍ	25
3.1 Využívání úkonů sledování osob a věcí podle § 158d trestního řádu	25
3.2 Počty sledování osob a věcí, sledování osob a věcí se souhlasem osoby, s povolením státního zástupce a s povolením soudce	27
3.3 Využívání úkonů sledování na jednotlivé typy trestné činnosti	27
3.4 Vyhodnocení efektivity úkonů sledování v rámci trestního řízení	32
3.5 Trendy ve využívání úkonů sledování v rámci trestního řízení	35
ZÁVĚR	37

ÚVOD

Tato Analýza použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí podle trestního řádu Generální inspekci bezpečnostních sborů za rok 2019 (dále též „Analýza“) byla Generální inspekci bezpečnostních sborů (dále též „GIBS“) vypracována v souladu s ustanovením § 57 odst. 4 zákona č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů (dále též „zákon o GIBS“) za účelem předložení vládě ČR, Výboru pro bezpečnost Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (dále též „Výbor PSP“) a Stálé komisi pro kontrolu činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (dále též „Kontrolní komise PSP“).

Primárním cílem Analýzy je vyhodnotit použití úkonů odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dle ustanovení § 88 trestního řádu (dále též „úkony odposlechu“) a úkonů sledování osob a věcí dle ustanovení § 158d trestního řádu (dále též „úkony sledování“ nebo společně s úkony odposlechu jako „úkony“) ukončených v roce 2019 a na základě takového vyhodnocení poskytnout výše uvedeným oprávněným subjektům data a informace nezbytné pro kontrolu činnosti GIBS.

V první části Analýzy je specifikováno zaměření Analýzy, je zde vysvětlena účelnost použití úkonů podle trestního řádu v jednotlivých případech a zacílení na ochranu významných společenských zájmů, přičemž je kladen zvláštní důraz na dodržování základních lidských práv a svobod. Součástí Analýzy je dále právní rámec tvořený obecně závaznými právními předpisy a interními akty řízení, který se vztahuje k činnosti orgánů GIBS v oblasti použití úkonů. Jsou zde uvedeny rovněž zákony a interní akty řízení upravující zpracování a ochranu osobních údajů a ochranu utajovaných informací. V roce 2019 došlo k přijetí zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, a zákona č. 111/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zpracování osobních údajů (adaptační zákon). Na tomto místě je zejména vhodné uvést, že došlo k očekávané transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/680, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů o volném pohybu těchto údajů, a to do hlavy III zákona č. 110/2019 Sb., která dopadá na trestněprávní zpracování osobních údajů při plnění úkolů GIBS. Adaptační zákon rovněž nově vymezil povinnosti a oprávnění GIBS při zpracování osobních údajů přímo v zákoně o GIBS.

Analýza obsahuje také popis rizik, ke kterým může docházet při činnostech spojených s úkony odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu anebo sledování osob a věcí. S tím souvisí nezbytný popis kontrolních mechanismů uplatňovaných v rámci GIBS k zajištění zákonnosti použití úkonů podle trestního řádu, především také v souvislosti se stále sílící potřebou zajistit dostatečnou ochranu informací a ochranu osobních údajů. V části nazvané Metodika sběru dat jsou uvedeny nezbytné informace sloužící k orientaci a posouzení statistických ukazatelů a sledovaných oblastí zpracovaných v předkládané Analýze.

V Analýze je zahrnuto statistické vyhodnocení použití úkonů, které obsahuje souhrn kvantitativních ukazatelů, jedná se o počty úkonů a počty dotčených osob a věcí v daném období. Kvalitativní ukazatele, jako jsou například vazby nasazených úkonů na typy páchání trestné činnosti anebo efektivita úkonů v trestních řízeních vedených policejními orgány GIBS v roce 2019, jsou ukazateli, které dokladují účelné využití těchto institutů v daném legislativním rámci. Dále je v Analýze provedeno porovnání trendů použití úkonů policejními orgány někdejší Inspekce ministra vnitra, Inspekce Policie České republiky a současné GIBS jako nezávislého bezpečnostního sboru.

Kromě této Analýzy předložila GIBS Kontrolní komisi PSP v souladu s ustanovením § 57 odst. 3 zákona o GIBS dne 19. července 2019 pod č. j. GI-2661-1/ČJ-2019-840100-A Zprávu o použití úkonů GIBS za 1. pololetí roku 2019 a dne 30. března 2020 pod č.j. GI-8521/ČJ-2020-840100-A Zprávu o použití úkonů GIBS za rok 2019, která je zároveň podkladem pro zpracování této Analýzy.

1 ZAMĚŘENÍ ANALÝZY

Při odhalování, prověřování a vyšetřování nejzávažnějších forem páchaní trestné činnosti, mezi něž se řadí například organizovaný zločin, korupce, zneužití pravomoci úřední osoby, drogová, násilná nebo mravnostní trestná činnost, jsou úkony dle ustanovení § 88 a § 158d trestního řádu jedním z užitečných nástrojů využívaných GIBS s respektem k zásadám oficiality a subsidiarity.

GIBS je si však současně vědoma, že použití úkonů odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu anebo úkonů sledování osob a věcí představuje zásadní zásah do lidských práv a svobod, které jsou chráněny na nejvyšší úrovni Ústavou České republiky, Listinou základních práv a svobod a Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv, dále také konkrétně v oblasti trestního řízení příslušnými ustanoveními zákona o GIBS, trestního zákoníku a trestního řádu. Nutno mít proto na paměti, že úkony zakotvené v ustanovení § 88 a § 158d trestního řádu lze použít pouze v odůvodněných případech, kdy nelze sledovaného účelu v trestním řízení dosáhnout jinak, nebo by bylo jeho dosažení podstatně ztíženo.

Je nutné konstatovat, že stávající česká právní úprava v oblasti používání úkonů odposlechu a úkonů sledování odpovídá evropskému standardu, přičemž také kombinace kontrolních mechanismů uvedených dále v této Analýze je dostatečnou zárukou dodržování zákonnosti v oblasti použití těchto úkonů.

1.1 Příslušná legislativa účinná v roce 2019

Mezi obecně závazné právní předpisy týkající se provádění analyzovaných úkonů patří zejména:

- zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (účinný do 23. dubna 2019),
- zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů (účinný od 24. dubna 2019),
- zákon č. 111/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zpracování osobních údajů (účinný od 24. dubna 2019),
- zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

GIBS se v roce 2019 v oblasti použití a vyhodnocování úkonů kromě obecně závazných právních předpisů řídila zejména následujícími interními akty řízení:

- pokyn prozatímního ředitele GIBS č. 24/2012, kterým se stanoví postup při výkonu operativně pátrací činnosti,
- pokyn prozatímního ředitele GIBS č. 42/2012, kterým se stanoví režim zpracování osobních údajů v rámci trestního řízení v působnosti GIBS,
- nařízení ředitele GIBS č. 7/2017, kterým se stanoví postup při vyžadování sledování osob a věcí pro účely trestního řízení,
- nařízení ředitele GIBS č. 17/2017, o provozování informačního systému TERMINAL a postupu při vyžadování technického zabezpečení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu nebo sledování osob a věcí,
- nařízení ředitele GIBS č. 22/2017, o informačním systému MERCURY,
- nařízení ředitele GIBS č. 23/2017, o analyticko-statistickém informačním systému MU II,
- nařízení ředitele GIBS č. 39/2017, o provádění ochrany utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti u GIBS,
- nařízení ředitele GIBS č. 47/2018, o plnění úkolů v trestním řízení.

1.2 Zpracování a ochrana informací a osobních údajů

Informace, které byly získány při provádění úkonů, zpracovává GIBS v souladu s právními předpisy a interními akty řízení upravujícími zpracování a ochranu osobních údajů fyzických osob a ochranu utajovaných informací.

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu provádí v souladu s § 88 odst. 1 trestního řádu pro potřeby všech orgánů činných v trestním řízení Policie České republiky, konkrétně Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování. Úkony sledování dle ustanovení § 158d trestního řádu jsou zčásti zajišťovány personálně a technicky specializovanými pracovišti Policie České republiky (dále též „P ČR“). GIBS se plně spoléhá na to, že Policie ČR zajistí v těchto případech ochranu informací a osobních údajů tak, jak jí ukládají právní předpisy a interní akty řízení a že se jimi při zpracování informací včetně osobních údajů fyzických osob bude řídit. Tato spolupráce mezi bezpečnostními sbory funguje bez zásadních problémů dlouhodobě na vysoké úrovni.

Zpracování žádostí o povolení úkonů podléhá principu subordinační, jde tedy o schvalovací proces a vzájemnou spolupráci služebních funkcionářů s příslušníky jimi řízených úseků, kteří jako oprávněný policejní orgán zpracovávají písemnosti a záznamy v souladu s platnými zákony a interními akty řízení, a to v rámci interních kontrolních mechanismů GIBS. Schválené žádosti jsou následně předkládány příslušnému státnímu zástupci.

Nezbytným prvkem ochrany zpracovávaných informací včetně osobních údajů je skutečnost, že každý příslušník GIBS, který se podílí jakoukoliv formou na úkonech podle § 88 anebo podle § 158d trestního řádu, musí disponovat platným osvědčením fyzické osoby pro stupeň utajení ve smyslu zákona č. 412/2005 Sb.

Dalším kontrolním prvkem je zpracování údajů k úkonům v informačním systému certifikovaném pro zpracování utajovaných informací a zpracování všech souvisejících písemností v systému spisové služby GIBS.

Dozorující státní zástupci a soudci, kteří o povolení úkonů rozhodují, hrají klíčovou roli v pozici vnějšího subjektu kontroly používání úkonů v trestním řízení.

Další formu kontroly představuje Kontrolní komise PSP, již ve smyslu ustanovení § 57 odst. 1 zákona o GIBS přísluší mimo jiné úkoly i kontrola použití úkonů, které jsou předmětem této Analýzy. V souladu s tímto zákonným ustanovením předkládá ředitel GIBS Kontrolní komisi PSP nejméně dvakrát ročně zprávu o použití úkonů, jak již bylo zmíněno v úvodu této Analýzy, a dále na základě žádosti předává Kontrolní komisi PSP informace o použití těchto úkonů. Kvalitativní vyhodnocení použití těchto úkonů je součástí Analýzy, kterou ve smyslu ustanovení § 57 odst. 4 zákona o GIBS předkládá ředitel GIBS jednou ročně vládě, Výboru PSP a Kontrolní komisi PSP.

Nad rámec výše uvedených opatření, která zajišťují důsledné zabezpečení získaných informací, včetně osobních údajů zpracovávaných při použití těchto úkonů, je třeba

aplikovat přístup, který klade důraz na pečlivý přezkum nezbytnosti, účelnosti a efektivity použití úkonů ze strany GIBS. Za účelem omezení žádostí o použití úkonů, které se nejeví jako nezbytně nutné, je ze strany vedení GIBS prováděna kontrola předkládaných žádostí o povolení či nařízení úkonů. GIBS v souvislosti s tím přijala taková opatření, aby příslušné žádosti byly vždy řádně odůvodněny a dokladovány nejen podle kritérií formální zákonnosti, ale zejména z hlediska důsledného uplatňování principu subsidiarity. GIBS používá méně invazivní prostředky (zejména základní kriminalisticko-technické prostředky, kriminalisticko-taktické postupy a další běžné metody kriminalistické práce), které rovněž mohou vést k odhalení trestného činu a zjištění pachatele.

Efektivita kontroly je však do značné míry závislá nejen na interních opatřeních v GIBS, ale i na činnosti státních zástupců a soudců, a to zejména v oblasti využívání jejich zákonných oprávnění při povolování těchto úkonů, posuzování jejich zákonnosti, přezkoumávání důvodů pro jejich trvání a rozhodování o jejich prodloužení.

Závěrem této kapitoly je vhodné uvést, že při zpracování informací a osobních údajů v nich obsažených, které získává GIBS při své činnosti v postavení bezpečnostního sboru, činnosti spojené s použitím úkonů odposlechu a úkonů sledování nevyjímaje, je nutné postupovat velmi obezřetně, a to zejména ve vztahu k osobám mimo orgány činné v trestním řízení. Nezřídka používaným nástrojem k získání informací o úkonech je zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, na jehož základě se třetí osoby obracejí na GIBS a požadují sdělení informací z trestních spisů. Podle platné legislativy ve většině případů nemají na takové informace nárok a GIBS je tedy neposkytuje. Obdobně je ze strany třetích osob využíváno právo na přístup k osobním údajům zakotvené v zákoně č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů. Při vyřizování obou typů těchto žádostí GIBS striktně postupuje v souladu s výše uvedenými právními normami tak, aby zajistila splnění povinností při zpracování a ochraně osobních údajů fyzických osob.

1.3 Metodika sběru dat

Od roku 2017 využívá GIBS pro sběr dat analyticko-statistický informační systém MU II, jehož zhotovitelem je Odbor informatiky a provozu IT Policejního prezidia České republiky. Tento informační systém zpracovává údaje o ukončených úkonech odposlechu a sledování osob a věcí provedených na základě žádosti oprávněného subjektu. Jeho hlavním účelem je poskytnout GIBS statistické údaje o provedených úkonech, které jsou nezbytné především pro zpracování Analýzy použití úkonů. Dalším používaným informačním systémem je MERCURY, který zpracovává údaje o ukončených úkonech sledování osob a věcí a zároveň umožňuje import dat do informačního systému MU II. Tyto informační systémy jsou provozovány v intranetové síti GIBS.

Při zpracování Analýzy vychází GIBS z přehledů úkonů zpracovaných v informačních systémech MU II a MERCURY. Dalším zdrojem jsou informace z Analýzy použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí podle trestního řádu GIBS za rok 2018 zpracované GIBS, doplňující informace jsou získávány ze systému kriminální statistiky a elektronické spisové služby a v neposlední řadě byly jako zdroj využity některé poznatky a informace získané od příslušníků GIBS, kteří úkony zpracovávali a vyhodnocovali.

Analýza se skládá především z přehledových tabulek úkonů uspořádaných dle jednotlivých kritérií, která jsou u úkonů sledována, a grafů. Tabulky a grafy jsou doprovázeny dostatečně podrobným popisným komentářem.

2 ODPOSLECH A ZÁZNAM TELEKOMUNIKAČNÍHO PROVOZU

2.1 Využívání úkonů odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 trestního řádu

V roce 2019 GIBS ukončila 64 úkonů odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dle ustanovení § 88 trestního řádu (dále jen „úkon odposlechu“). Tyto úkony odposlechu byly nasazeny celkem v 18 trestních spisech, což je 3,56 úkonů odposlechu na jeden trestní spis.

V souladu s ustanovením § 88 odst. 1 věty druhé byly všechny úkony odposlechu technicky a personálně zabezpečeny a provedeny na základě ustanovení § 9 odst. 2 písm. a) zákona o GIBS specializovaným pracovištěm P ČR.

Tabulka č. 1 - Přehled úkonů odposlechu v roce 2019

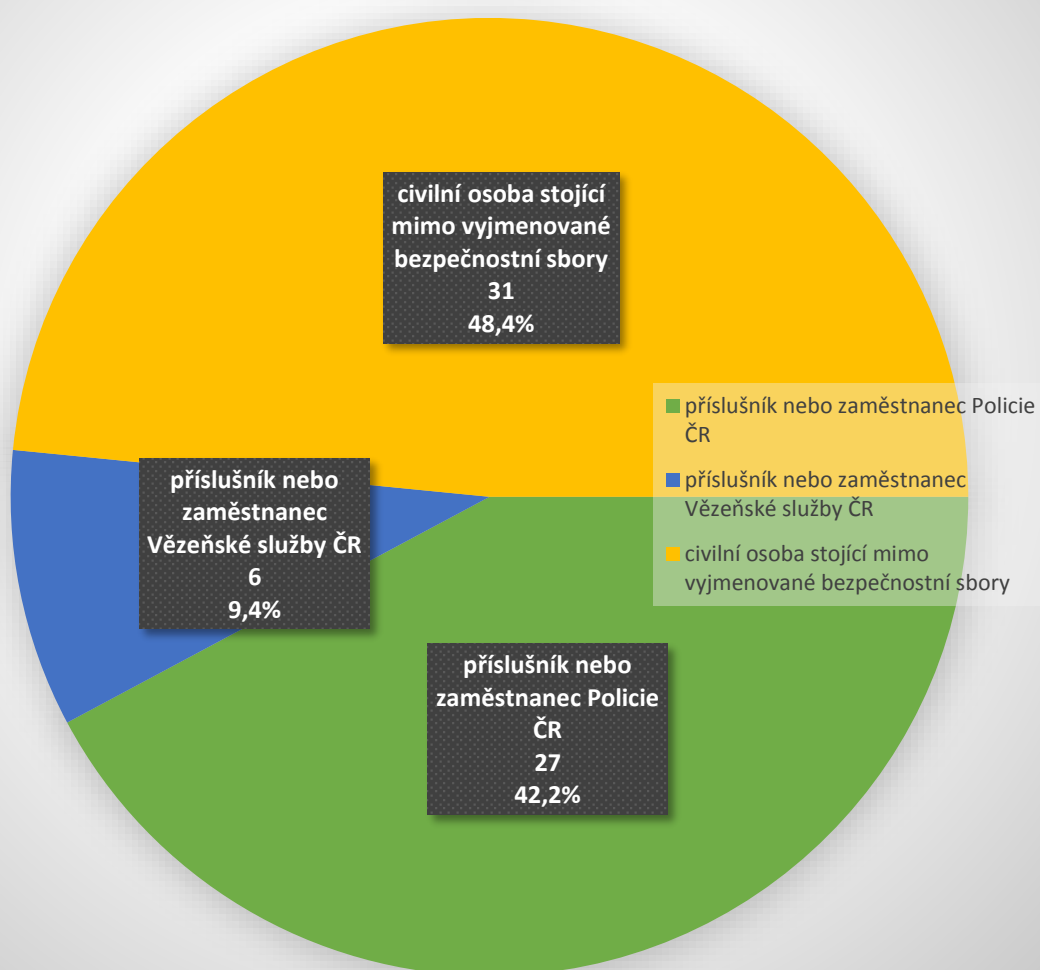
Úkony odposlechu ukončené v roce 2019	Počet úkonů	Podíl (v %)	Počet trestních spisů s úkony	Průměr úkonů na trestní spis
realizované dle § 88 odst. 1 TŘ	62	96,87 %	17	3,65
realizované dle § 88 odst. 5 TŘ	2	3,13 %	1	2,00
Celkem	64	100,00 %	18	3,56

Tabulka č. 2 - Přehled úkonů odposlechu podle zaměření

Zaměření úkonů odposlechu	§ 88/1 TŘ	§ 88/5 TŘ	Celkem
příslušník nebo zaměstnanec Policie ČR	25	2	27
příslušník nebo zaměstnanec Vězeňské služby ČR	6	0	6
příslušník nebo zaměstnanec Celní správy ČR	0	0	0
příslušník nebo zaměstnanec GIBS	0	0	0
civilní osoba stojící mimo vyjmenované bezpečnostní sbory	31	0	31
Celkový součet	62	2	64

Graf č. 1 - Porovnání úkonů odposlechu podle zaměření

Zaměření úkonů dle § 88 trestního řádu ukončených v roce 2019 (celkem 64 úkonů)

2.2 Počty odposlouchávaných linek a osob, odposlechy se souhlasem uživatele a na příkaz soudce, povinnost informovat osobu

Tabulka č. 3- **Přehled úkonů odposlechu podle počtu odposlouchávaných osob a počtu trestních spisů** (rok 2019 v porovnání s předchozím rokem)

Rok	Počet úkonů odposlechu ukončených v daném roce	z toho		Počet odposlouchávaných osob	Průměrný počet úkonů odposlechu na 1 odposlouchávanou osobu	Počet trestních spisů, kde byly použity úkony odposlechu	Průměrný počet úkonů odposlechu na 1 trestní spis	Celkový počet prověřovaných trestních spisů v daném roce	Poměr spisů s úkony odposlechu k celkovému počtu prověřovaných spisů v %
		na příkaz soudce odst. 1 TŘ	se souhlasem dotčené osoby odst. 5 TŘ						
2018	123	121 (tj. 98,37 %)	2 (tj. 1,63 %)	52	2,37	21	5,86	460	4,57 %
2019	64	62 (tj. 96,87 %)	2 (tj. 3,13 %)	43	1,49	18	3,56	437	4,19 %

Z jednotlivých ustanovení § 88 trestního řádu je zřejmé, že GIBS používá úkony odposlechu výrazně častěji tak jako všechny policejní orgány dle § 88 odst. 1 trestního řádu, tedy na základě příkazu soudce - celkem v 62 případech (v roce 2018 celkem 121 případů, tzn. o 59 méně) úkonů odposlechu, tj. 96,87 % ze všech úkonů odposlechu. K nasazení úkonů odposlechu se souhlasem uživatele odposlouchávané stanice dle § 88 odst. 5 trestního řádu dochází pouze ve výjimečných případech, tedy u 2 úkonů odposlechu (v roce 2018 celkem 2, tzn. stejný počet úkonů), tj. 3,13 % ze všech úkonů odposlechu.

Tabulka č. 4 – **Povinnost informovat osobu u pravomocně skončených věcí**

Povinnost informovat osobu u věcí pravomocně skončených policejním orgánem § 88/8 TŘ	počet osob
Osoba informována	0
Osoba neinformována z důvodu uvedených v § 88 odst. 9 TŘ:	1
zločin s horní hranicí trestní sazby nejméně 8 let spáchaný organizovanou zločineckou skupinou	0
trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny	0
účast na organizované zločinecké skupině (§ 361 tr. zákoníku), účast na teroristické skupině (§ 312a tr. zákoníku)	0
na spáchání TČ se podílelo více osob a ve vztahu alespoň k 1 z nich nebylo TŘ doposud pravomocně skončeno	0
proti osobě, jíž má být informace sdělena, je vedeno trestní řízení	0
poskytnutím informace by mohl být zmařen účel trestního řízení	1
informováním by mohlo dojít k ohrožení bezpečnosti státu, života, zdraví, práv a svobod osob	0

Tabulka č. 4 obsahuje počet osob, které (ne)byly policejním orgánem GIBS informovány po pravomocném skončení věci o nařízeném odposlechu. Informační

povinnost dle ustanovení § 88 odst. 8 trestního řádu nenastala, protože GIBS v roce 2019 neměla pravomocně ukončené věci u úkonů dle § 88 TŘ. Z důvodů uvedených v ustanovení § 88 odst. 9 trestního řádu (poskytnutím informace by mohl být zmařen účel trestního řízení) nebyla o nařízeném úkonu informována 1 osoba.

Výše zmíněný počet případů, kde vznikla povinnost informovat dotčenou osobu, svědčí o cíleném a efektivním nasazování těchto úkonů.

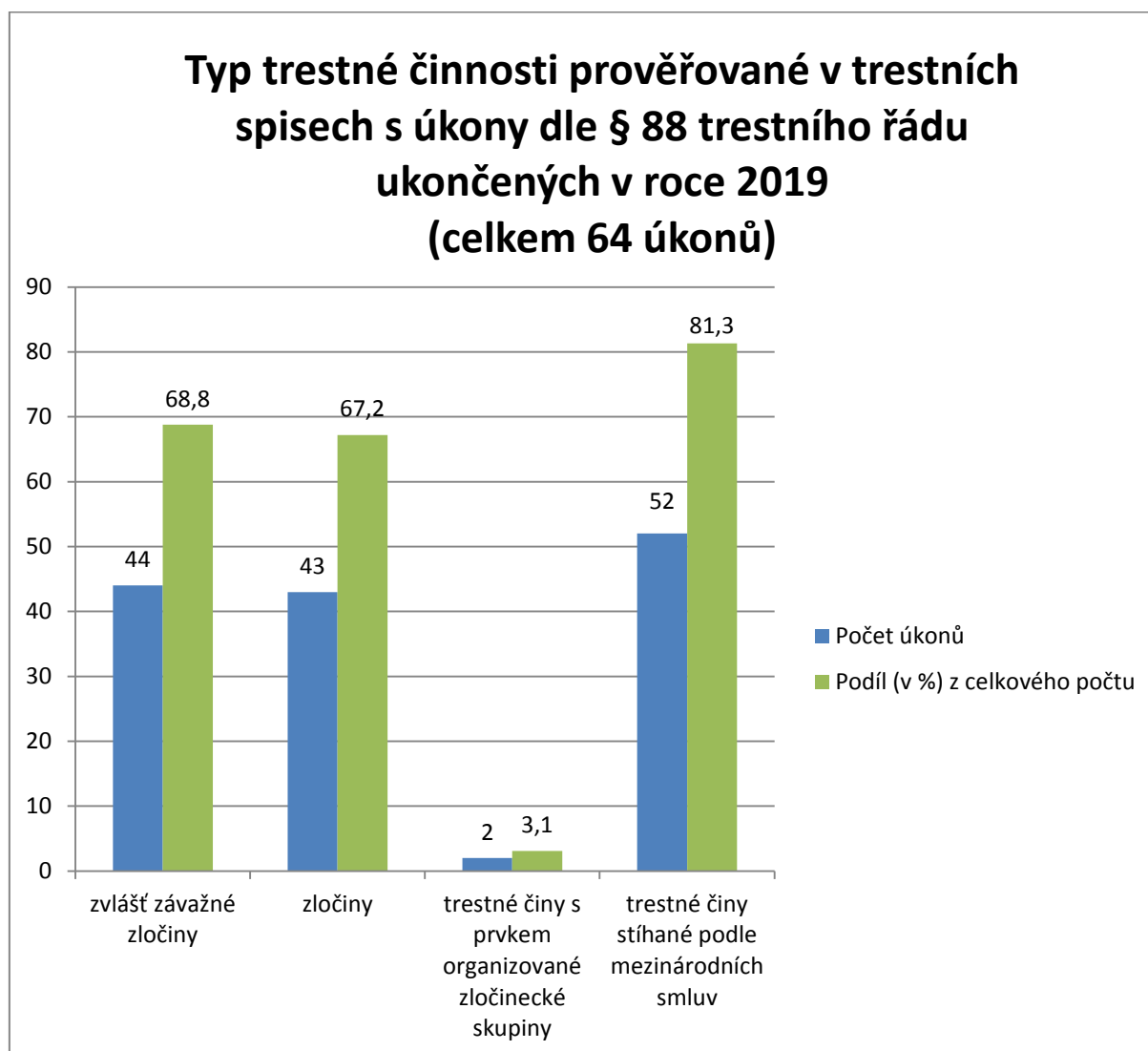
2.3 Využívání úkonů odposlechu na jednotlivé typy trestné činnosti

Tabulka č. 5 - Přehled úkonů odposlechu podle kategorie trestných činů

Typ trestné činnosti prošetřované v trestních spisech s využitými úkony odposlechu dle § 88 TŘ*	Počet úkonů odposlech u dle § 88 odst. 1 TŘ	podíl v % z 62 úkonů	Počet úkonů odposlechu dle § 88 odst. 5 TŘ	podíl v % z 2 úkonů	Celkový součet úkonů odposlech u dle § 88 TŘ	podíl v % z celkových 64 úkonů
zvlášť závažné zločiny	42	67,7	2	100,0	44	68,8
zločiny	43	69,4	0	0	43	67,2
trestné činy s prvkem organizované zločinecké skupiny	2	3,2	0	0	2	3,1
trestné činy stíhané podle mezinárodních smluv	52	83,9	0	0,0	52	81,3

*) Poznámka: Jeden úkon může spadat do více uvedených kategorií, proto jednotlivé počty úkonů v konkrétních kategoriích a jejich procentuální vyjádření jsou jen podmnožinou úkonů, které nelze sčítat (tzn., že jeden úkon může být fakticky zahrnut např. jak v kategorii zločinu, tak např. v kategorii trestných činů stíhaných podle mezinárodních smluv).

Graf č. 2 - Porovnání úkonů odposlechu podle kategorie trestných činů

Ke grafu č. 2:

Zvlášť závažné zločiny = jedná se o úmyslné trestné činy, na něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let

Zločiny = jedná se o úmyslné trestné činy s horní hranicí trestní sazby více než pět let

Trestné činy s prvkem organizované zločinecké skupiny = trestné činy spáchané ve společenství nejméně tří trestně odpovědných osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, které je zaměřeno na soustavné páchání úmyslné trestné činnosti

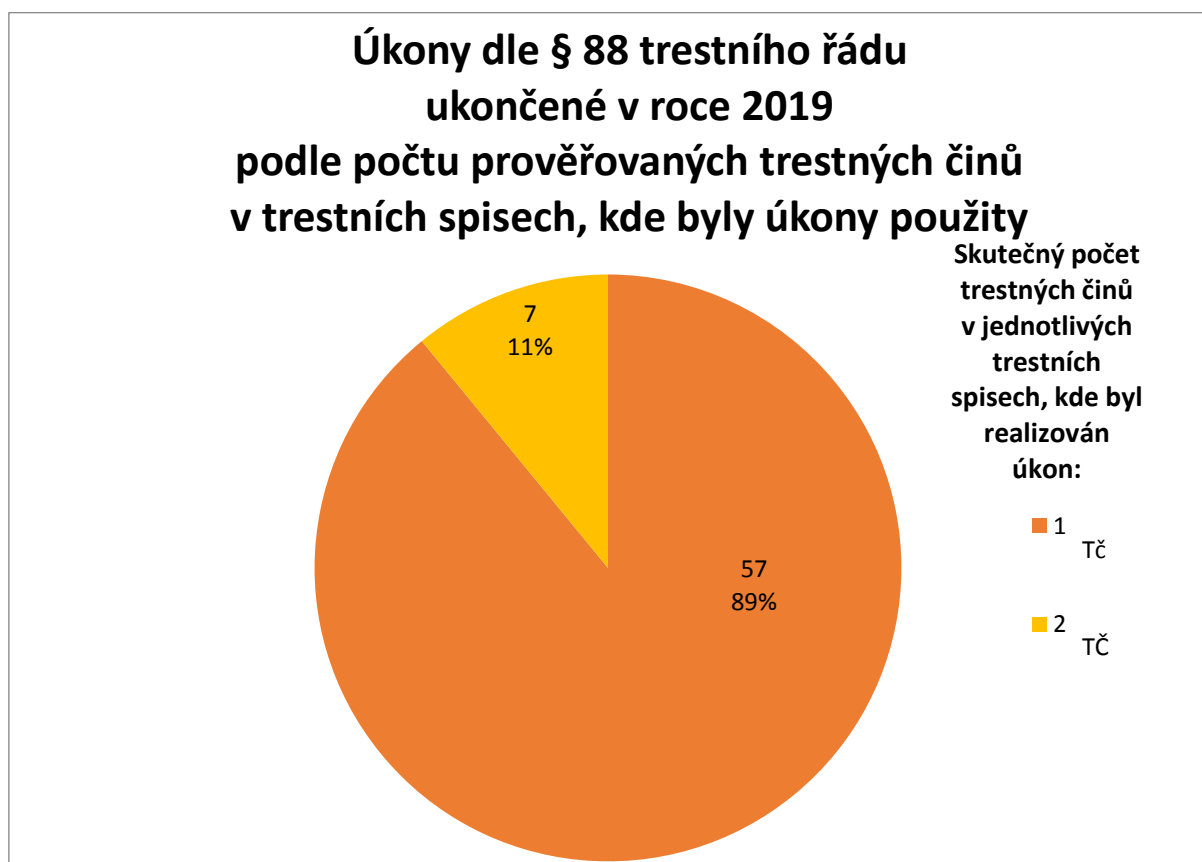
Trestné činy stíhané podle mezinárodních smluv = trestné činy, k jejichž stíhání zavazuje Českou republiku vyhlášená mezinárodní smlouva

Tabulka č. 6 - Úkony odposlechu podle počtu trestných činů v trestním spisu

Počet prošetřovaných TČ v trestním spisu s úkony odposlechu dle § 88 TŘ	Počet úkonů odposlechu dle § 88 odst. 1 TŘ	Počet úkonů odposlechu dle § 88 odst. 5 TŘ	Celkový počet úkonů odposlechu dle § 88 TŘ
trestní spis zahrnující 1 trestný čin	57	0	57
trestní spis zahrnující 2 trestné činy	5	2	7
trestní spis zahrnující 3 trestné činy	0	0	0
trestní spis zahrnující 4 trestné činy	0	0	0
Celkový součet	62	2	64

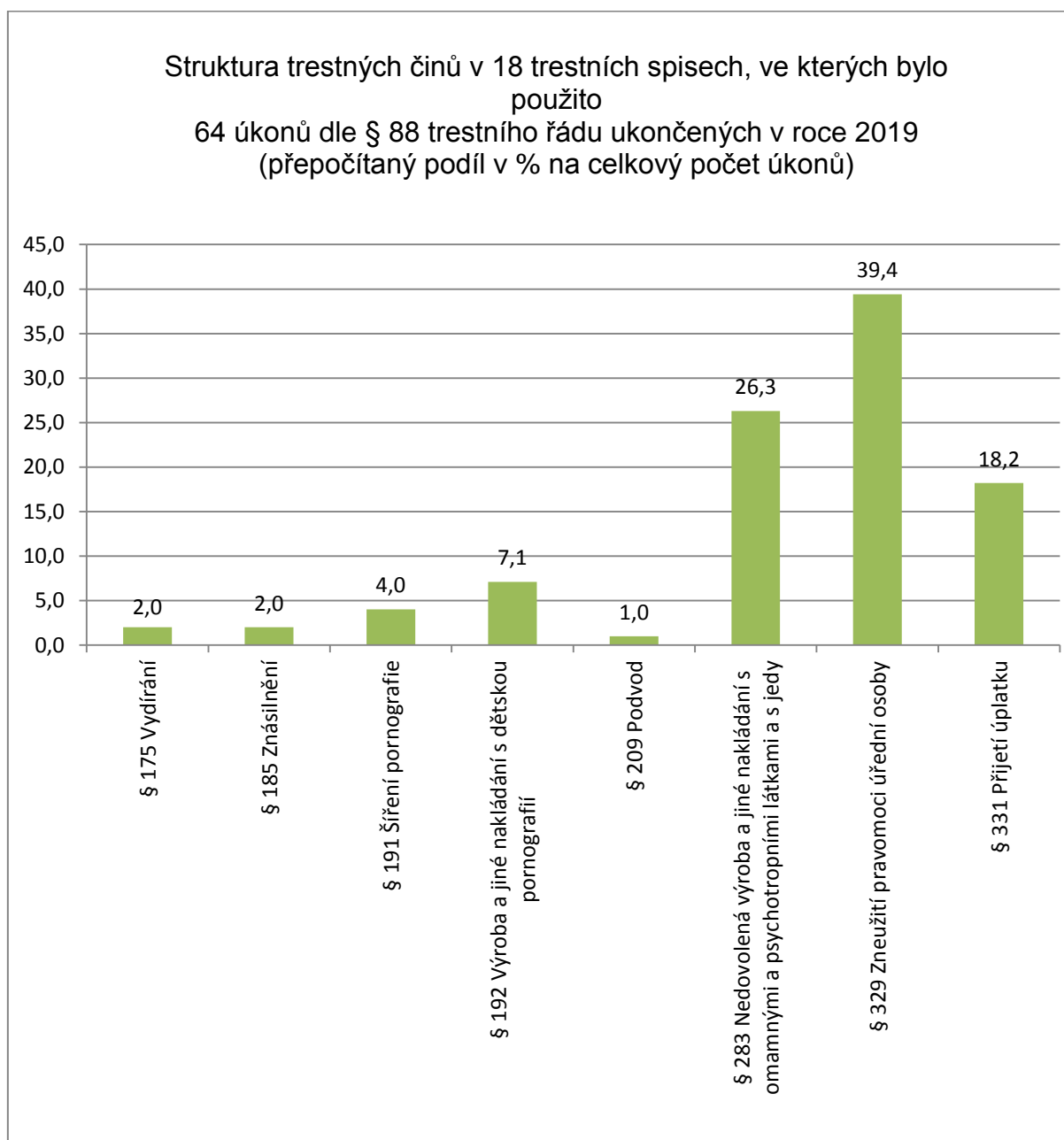
Shora uvedené statistické ukazatele vyjadřují počet jednotlivých prověřovaných trestných činů v poměru k jednomu úkonu odposlechu v daném trestním spisu. Z přehledu je zřejmé, že nejčetnější je kategorie trestních spisů s úkony odposlechu obsahující jeden trestný čin.

Graf č. 3 - Porovnání úkonů odposlechu podle počtu trestných činů v trestním spisu

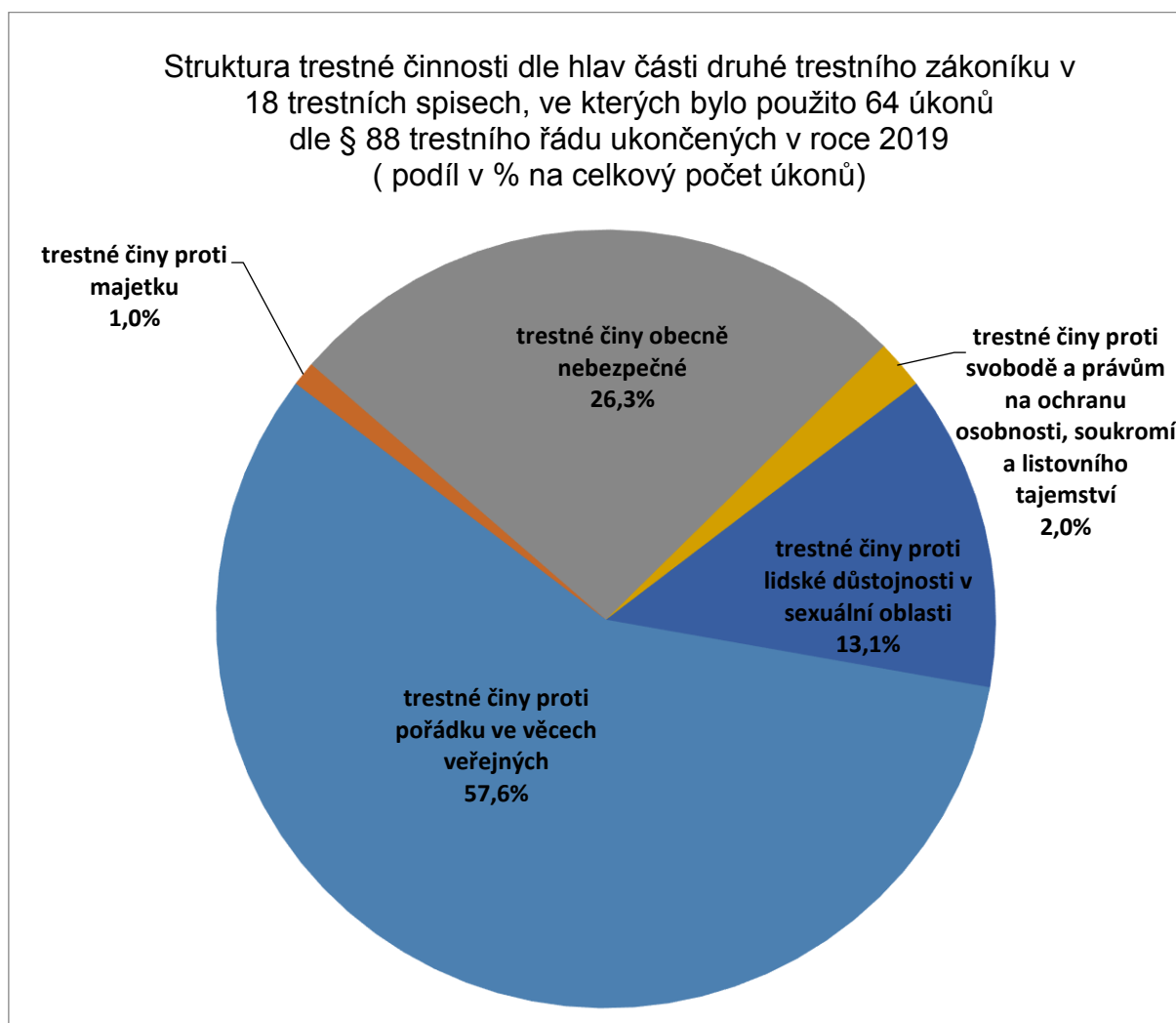
V kategorii s jedním trestným činem v trestním spisu s úkonem odposlechu bylo provedeno celkem 57 úkonů odposlechu (tj. 89 %), v kategorii se dvěma trestnými činy v trestním spisu s úkonem odposlechu bylo provedeno celkem 7 úkonů odposlechu (tj. 11 %). Tento poměr vypovídá o rozsahu a kvalifikovanosti prošetřované trestné činnosti s použitím úkonů odposlechu.

Graf č. 4- Porovnání úkonů odposlechu podle skutkových podstat trestných činů

Z grafu č. 4 je patrné, že nejfrekventovanější skutkovou podstatou v rámci 64 úkonů odposlechu byl trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby 39,4 %. Následuje trestný čin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy s podílem 26,3 % na celkovém počtu úkonů. Třetí nejčetnější skutkovou podstatou byl trestný čin přijetí úplatku vyjádřený 18,2 % z celkového počtu úkonů. V pořadí četnosti dále následuje skutková podstata trestného činu výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií s 7,1 % z celkového počtu 64 úkonů.

Graf č. 5- Porovnání úkonů odposlechu podle hlav části druhé trestního zákoníku

Graf č. 5 vyjadřuje podíl trestných činů v trestních spisech s úkony odposlechu dle jednotlivých hlav části druhé (zvláštní části) trestního zákoníku. Nejvíce trestných činů bylo spácháno podle hlavy X – trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, což činilo 57,6 % z celkového počtu úkonů odposlechu. Tato hlava zahrnuje např. zneužití pravomoci úřední osoby a přijetí úplatku. Následují trestné činy podle hlavy VII – trestné činy obecně nebezpečné, které tvořily 26,3 % z celkového počtu úkonů, jedná se o trestný čin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy a trestný čin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy, trestné činy uvedené v hlavě III – trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti s 13,1 %, trestné činy uvedené v hlavě II – trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství s 2,0 % a trestné činy hlavy V – trestné činy proti majetku s 1,0 % z celkového počtu úkonů odposlechu. Rozložení struktury kriminality je dáno specifickým postavením a působností GIBS. Hlavní činností GIBS je plnění úkolů policejního orgánu v trestním řízení vedeném s příslušníky a zaměstnanci určených bezpečnostních sborů.

2.4 Vyhodnocení efektivity úkonů odposlechu v rámci trestního řízení

Vyhodnocení efektivity úkonů odposlechu realizovaných dle § 88 trestního řádu závisí na úspěšnosti použití těchto úkonů. Je vyjádřením toho, zda úkon přispěl či nepřispěl ke splnění účelu trestního řízení.

Tabulka č. 7 - Přehled úkonů odposlechu podle stavu fáze realizace

Stav fáze realizace úkonů odposlechu	§ 88/1 TŘ	§ 88/5 TŘ	Celkem § 88 TŘ
A – aktivní (realizovaný) úkon	58	2	60
N – neaktivní (realizovaný) úkon	4	0	4
X – nerealizovaný úkon	0	0	0
Celkový součet	62	2	64

A = aktivní (realizovaný) úkon úkon byl aktivován (zahájen, nasazen) ze strany specializovaného pracoviště a byly jím zjištěny (zaznamenány) informace

N = neaktivní (realizovaný) úkon úkon byl realizován (k realizaci úkonu byly nasazeny síly a prostředky specializovaného pracoviště), ale nebyly pořízeny žádné záznamy pro trestní řízení (např. mobilní telefon byl po celou dobu trvání odposlechu neaktivní, zájmová osoba se nezdržovala na území České republiky apod.)

X = nerealizovaný úkon specializované pracoviště požadavek k realizaci úkonu přijalo, přesto nedošlo k realizaci úkonu (po celou dobu nebyly k realizaci úkonu nasazeny žádné síly a prostředky specializovaného pracoviště)

U úkonů odposlechu, které byly realizovány a byly aktivní (60 úkonů odposlechu), se dále vyhodnocuje vlastní **efektivita úkonu** se zaměřením na zjištění, jaký měl úkon odposlechu přínos pro trestní řízení. Pokud byl úkon neaktivní nebo nerealizovaný, tedy fakticky se neuskutečnil, nelze přínos pro trestní řízení dovodit. Při neaktivním a nerealizovaném úkonu odposlechu nebyly pořízeny žádné záznamy pro trestní řízení. Důvodů, proč se tak stalo, může být několik. Mobilní telefon byl po celou dobu nasazení úkonu odposlechu vypnutý nebo nebyl používán ke komunikaci, případně osoba, která mobilní telefon používala, se zdržovala mimo území České republiky a úkon odposlechu nebylo možné technicky realizovat. Technicky není možné konkrétní důvod zjistit.

S ohledem na skutečnost, že úkon je realizován zpravidla u subjektu se zkušeností v trestním řízení a dobrou znalostí kriminalistiky a policejních činností včetně nasazování operativně pátracích prostředků, je obvyklé, že počet neefektivních úkonů je zvýšený.

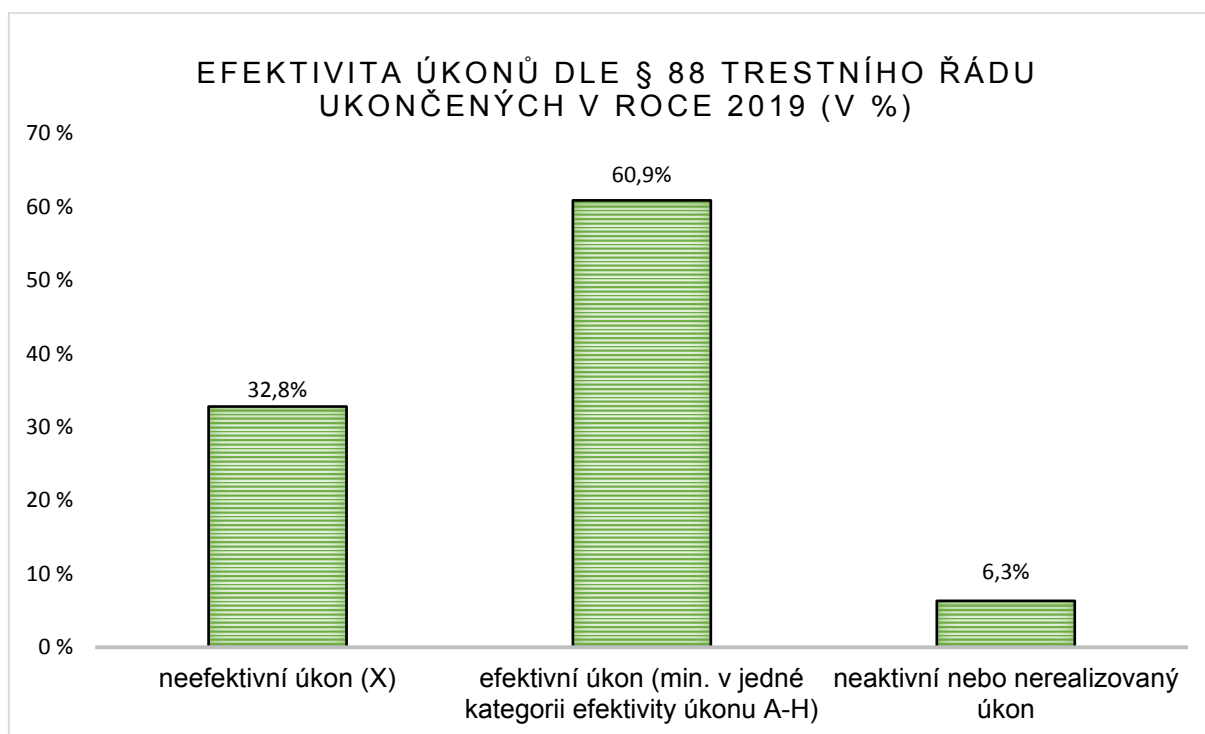
Tabulka č. 8 - Přehled efektivity úkonů odposlechu

Efektivita úkonů odposlechu	§ 88/1 TŘ	§ 88/5 TŘ	Celkem § 88 TŘ
X	19	2	21
A	9	0	9
ABCEF	1	0	1
ABCEFH	3	0	3
ABDEF	1	0	1
ABDF	2	0	2
ABEFH	1	0	1
ADF	1	0	1
B	14	0	14
BD	4	0	4
BF	2	0	2
F	1	0	1
Součet aktivních úkonů	58	2	60
neaktivní nebo nerealizovaný úkon	4	0	4
Celkový součet	62	2	64

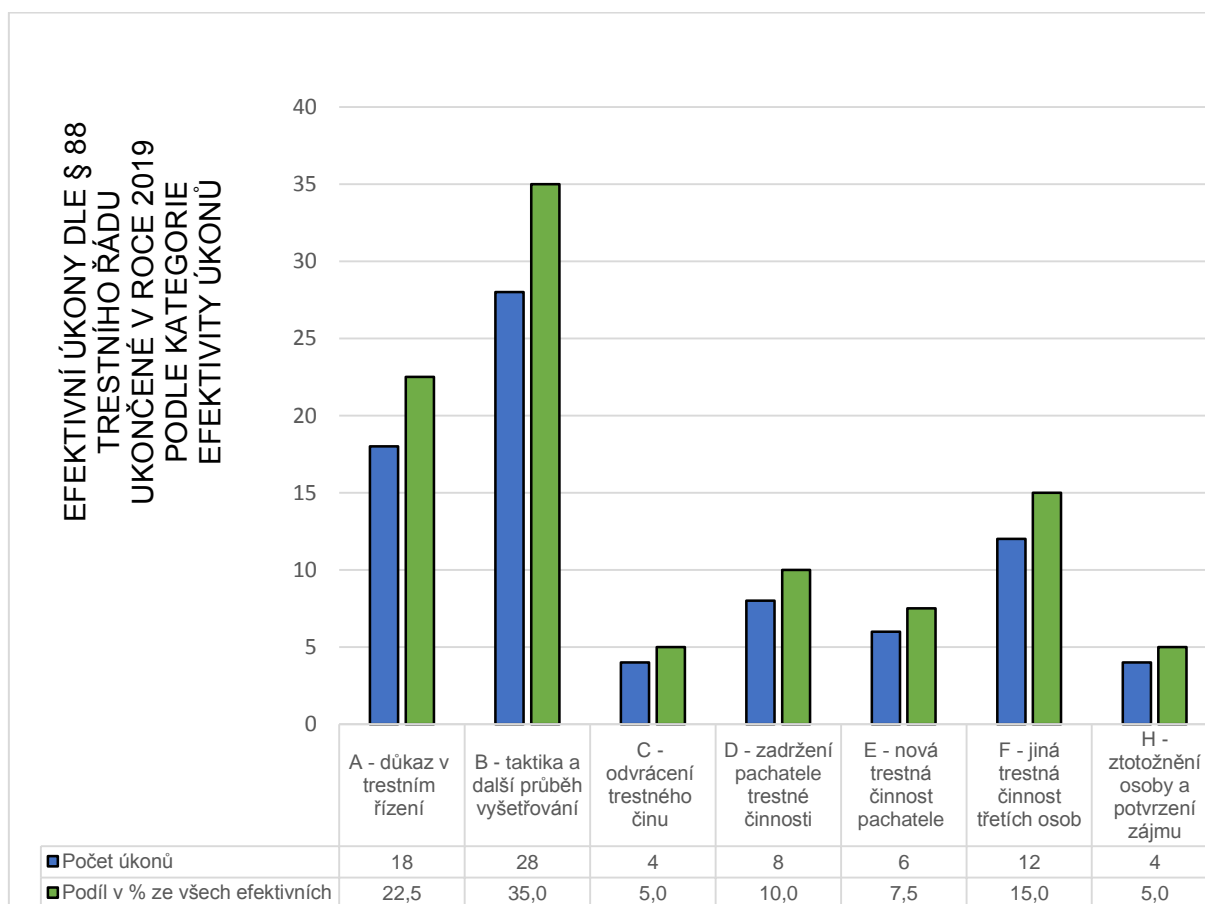
Legenda k vyhodnocení efektivity úkonu (kromě volby X lze ostatní volby A – H vzájemně libovolně kombinovat):

- X = neefektivní úkon – úkonem zjištěné informace nebyly/nejsou/nebudou nijak využity, tzn., nebyly zjištěny informace, které by byly nějakým způsobem využitelné,
- A = informace byly/jsou/budou využity jako důkaz v trestním řízení – získané informace sloužily/slouží/mohou sloužit jako důkaz v rámci prováděného trestního řízení,
- B = informace využity pro taktiku a další průběh vyšetřování – získané informace byly/jsou/mohou být důležité pro taktiku a další průběh vyšetřování v rámci prováděného trestního řízení,
- C = informace využity k odvrácení trestného činu – získané informace úspěšně napomohly/napomohou odvrátit spáchání (přípravy, pokusu, dokonání) trestného činu,
- D = informace využity k zadržení pachatele trestné činnosti – získané informace úspěšně vedly/vedou/budou vést k zadržení pachatele trestné činnosti,
- E = nová trestná činnost pachatele – úkonem byly získány informace o jiné trestné činnosti pachatele, která vůbec nebyla předmětem prováděného trestního řízení, bez provedení úkonu by se policejní orgán o této nové trestné činnosti pachatele-zřejmě nedozvěděl,
- F = zjištěna jiná trestná činnost třetích osob – úkonem byla zjištěna jiná trestná činnost třetích osob, které vůbec nebyly předmětem prováděného trestního řízení, bez provedení úkonu by se policejní orgán o této trestné činnosti třetích osob zřejmě nedozvěděl,
- G = úkon vedl ke ztotožnění osoby a k zproštění zájmu (nezájem) – realizováním úkonu byla ustanovena osoba, vůči níž byl úkon nasazen a jejíž totožnost nebyla zadavateli při vyžadování úkonu prokazatelně známa (např. anonymní SIM karta), přičemž tím, že byla neznámá osoba ustanovena, došlo ke zproštění zájmu v rámci prováděného trestního řízení,
- H = úkon vedl ke ztotožnění osoby a k potvrzení zájmu (zájem) – realizováním úkonu byla ustanovena osoba, vůči níž byl úkon nasazen a jejíž totožnost nebyla zadavateli při vyžadování úkonu prokazatelně známa (např. anonymní SIM karta), přičemž tím, že byla neznámá osoba ustanovena, došlo k potvrzení zájmu v rámci prováděného trestního řízení.

Graf č. 6 - Vyhodnocení efektivity úkonů odposlechu

Graf č. 7 - Porovnání úkonů odposlechu podle kategorie efektivity

2.5 Trendy ve využívání úkonů odposlechu v rámci trestního řízení

Z hlediska posouzení vývojových trendů ukončených úkonů odposlechu GIBS, resp. Inspekcí Policie České republiky, dříve Inspekcí ministra vnitra, je třeba konstatovat, že GIBS nedisponuje vlastními relevantními údaji o počtech úkonů odposlechu Inspekce ministra vnitra do roku 2007, kdy Inspekce ministra vnitra a později Inspekce Policie České republiky začala využívat informační systém MU II provozovaný P ČR. Za léta 2005 a 2006 byla použita data Útvaru zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování P ČR. Od roku 2012 do konce roku 2016 si údaje zpracovávala sama GIBS na základě podkladů ze specializovaných pracovišť oprávněných subjektů. Od roku 2017 začala také GIBS využívat analyticko-statistický informační systém MU II.

Vývoj počtu ukončených úkonů odposlechů v rámci GIBS (resp. Inspekce ministra vnitra a Inspekce Policie České republiky) v letech 2005 až 2019 je znázorněn v následujících tabulkách.

Tabulka č. 9 - Přehled úkonů odposlechu v letech 2005-2019

Rok	Počet úkonů odposlechů	Trend oproti předchozímu roku		
2005 (působení IMV)	128	--	--	--
2006 (působení IMV)	262	nárůst	134	104,7%
2007 (působení IMV)	143	pokles	- 119	- 45,4 %
2008 (působení IMV)	171	nárůst	28	19,6%
2009 (působení I PČR)	131	pokles	- 40	- 23,4 %
2010 (působení I PČR)	149	nárůst	18	13,7%
2011 (působení I PČR)	230	nárůst	81	54,4%
2012 (působení GIBS)	242	nárůst	12	5,2%
2013 (působení GIBS)	166	pokles	- 76	- 31,4 %
2014 (působení GIBS)	240	nárůst	74	44,6%
2015 (působení GIBS)	116	pokles	- 124	- 51,7%
2016 (působení GIBS)	124	nárůst	8	6,90%
2017 (působení GIBS)	172	nárůst	48	38,70%
2018 (působení GIBS)	123	pokles	-49	-28,49%
2019 (působení GIBS)	64	pokles	-59	-47,97%

Během sledovaného období je zřejmý prudký nárůst počtu úkonů odposlechu v roce 2006 (nárůst o 104,7 %), v následujících letech 2007 až 2010 došlo oproti roku 2006 k výraznému úbytku těchto úkonů. V následujících 4 letech počet úkonů meziročně kolísal kolem 200 úkonů odposlechů za rok. V roce 2015 byl zaznamenán výrazný pokles počtu úkonů odposlechu (pokles o 51,7 %), trend nižšího počtu úkonů pokračoval také v roce 2016, v roce 2017 byl naopak zaznamenán nárůst počtu úkonů o 38,70 %. V roce 2018 se počet úkonů vrátil zpět k hranici 120 úkonů ročně. V roce

2019 byl zaznamenán rekordně nejnižší počet úkonů za celé sledované období, a to 64 úkonů za rok (pokles o 47,97 %). Tento pokles je dán i tím, že při operativní činnosti velmi pečlivě zvažujeme, zda je nutné nasadit odposlech, nebo zda by sledovaného účelu nebylo možno dosáhnout jinak.

Tabulka č. 10 - Kategorie úkonů odposlechu v letech 2007-2019

Ukončeno úkonů odposlechu	§ 88 odst. 1 TŘ	Podíl v %	§ 88 odst. 5 TŘ	Podíl v %	Celkový součet
Rok					
2007 (působení IMV)	138	96,5	5	3,5	143
2008 (působení IMV)	165	96,5	6	3,5	171
2009 (působení I PČR)	128	97,7	3	2,3	131
2010 (působení I PČR)	148	99,3	1	0,7	149
2011 (působení I PČR)	219	95,2	11	4,8	230
2012 (působení GIBS)	232	95,9	10	4,1	242
2013 (působení GIBS)	157	94,6	9	5,4	166
2014 (působení GIBS)	240	100	0	0	240
2015 (působení GIBS)	112	96,6	4	3,4	116
2016 (působení GIBS)	122	98,4	2	1,6	124
2017 (působení GIBS)	168	97,7	4	2,3	172
2018 (působení GIBS)	121	98,4	2	1,6	123
2019 (působení GIBS)	62	96,9	2	3,1	64

Při porovnání nasazování úkonů odposlechu z hlediska prvního a pátého odstavce ustanovení § 88 trestního řádu se podíl odposlechů se souhlasem osoby pohyboval v předchozích letech v rozmezí 0 % až 5,4 %. V roce 2019 činil podíl úkonů odposlechů podle § 88 odst. 5 trestního řádu na celkovém počtu úkonů 3,1 %, vzhledem k celkovému nižšímu počtu úkonů odposlechů ve srovnání s rokem 2018 jde o mírný procentní nárůst.

Jak se vyvíjely u GIBS, resp. Inspekce Policie České republiky, dříve Inspekce ministra vnitra, celkové počty úkonů odposlechu, pohybovaly se meziročně i počty úkonů odposlechu prováděných na základě příkazu soudce dle § 88 odst. 1 trestního řádu a počty úkonů odposlechu prováděných na základě souhlasu uživatele odposlouchávané stanice dle § 88 odst. 5 trestního řádu. Z výše uvedených hodnot nelze vysledovat žádný dlouhodobý trend, lze však konstatovat, že podíl úkonů odposlechu prováděných na základě souhlasu uživatele odposlouchávané stanice dle § 88 odst. 5 trestního řádu je dlouhodobě nízký vzhledem k celkovému počtu úkonů podle § 88 trestního řádu.

3 SLEDOVÁNÍ OSOB A VĚCÍ

3.1 Využívání úkonů sledování osob a věcí podle § 158d trestního řádu

Za rok 2019 GIBS ukončila 110 úkonů sledování osob a věcí dle § 158d trestního řádu (dále jen „úkon sledování“). Tyto úkony sledování byly nasazeny celkem v 34 trestních spisech, což představuje v průměru 3,24 úkonu sledování na jeden trestní spis.

V souladu s ustanovením § 158d trestního řádu bylo 45 úkonů technicky a personálně zabezpečeno a provedeno přímo GIBS, 65 úkonů bylo technicky a personálně zabezpečeno a provedeno na základě ustanovení § 9 odst. 2 písm. a) zákona o GIBS jinými oprávněnými subjekty (Policíí ČR a Celní správou ČR).

Tabulka č. 11 - Přehled úkonů sledování v roce 2019

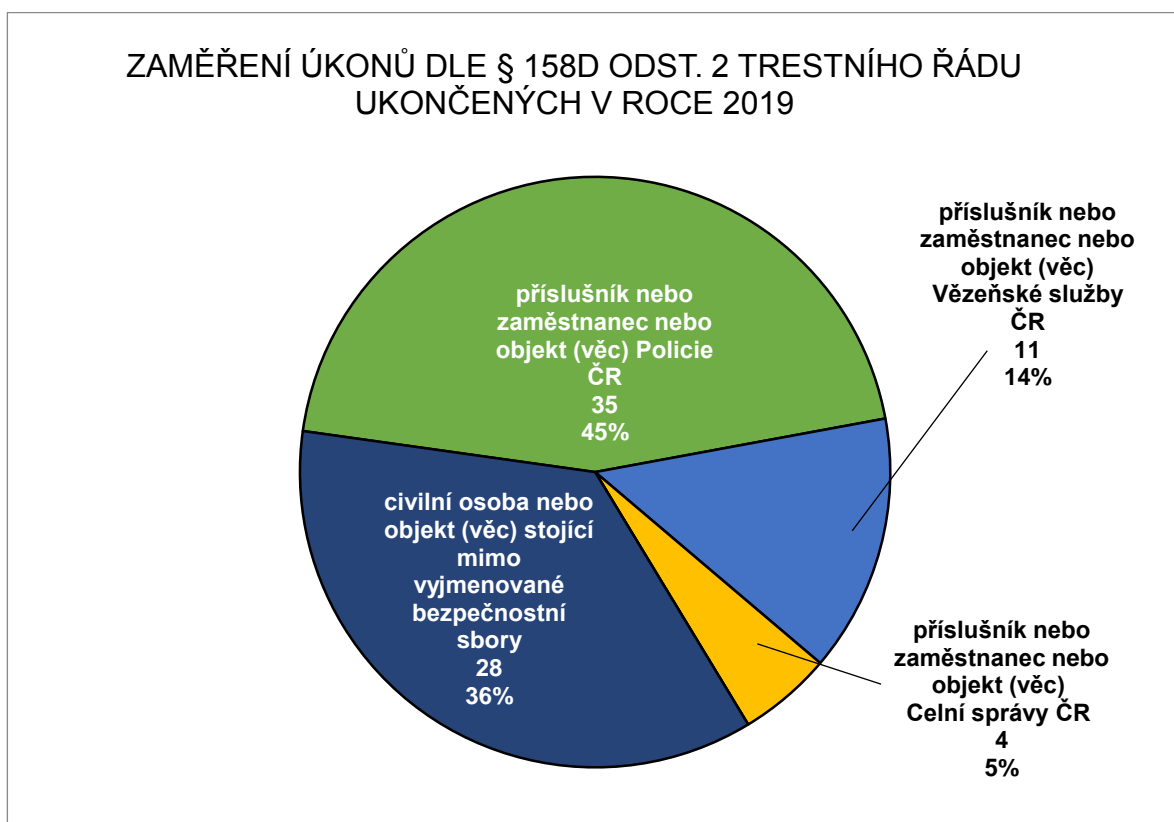
Úkony sledování ukončené v roce 2019	Počet úkonů	Podíl (v %)	Počet trestních spisů s úkony	Průměr úkonů na trestní spis
realizované dle § 158d odst. 2 TŘ	78	70,91 %	27	2,89
realizované dle § 158d odst. 3 TŘ	30	27,27 %	14	2,14
realizované dle § 158d odst. 6 TŘ	2	1,82 %	2	1,00
Celkem	110	100,0 %	34*	3,24

*) Poznámka: V některých trestních spisech jsou současně provedeny úkony podle ustanovení § 158d odst. 2 a zároveň odst. 3 TŘ, proto se nejedná o součet výše uvedených položek, ale celkový počet trestních spisů s úkony sledování.

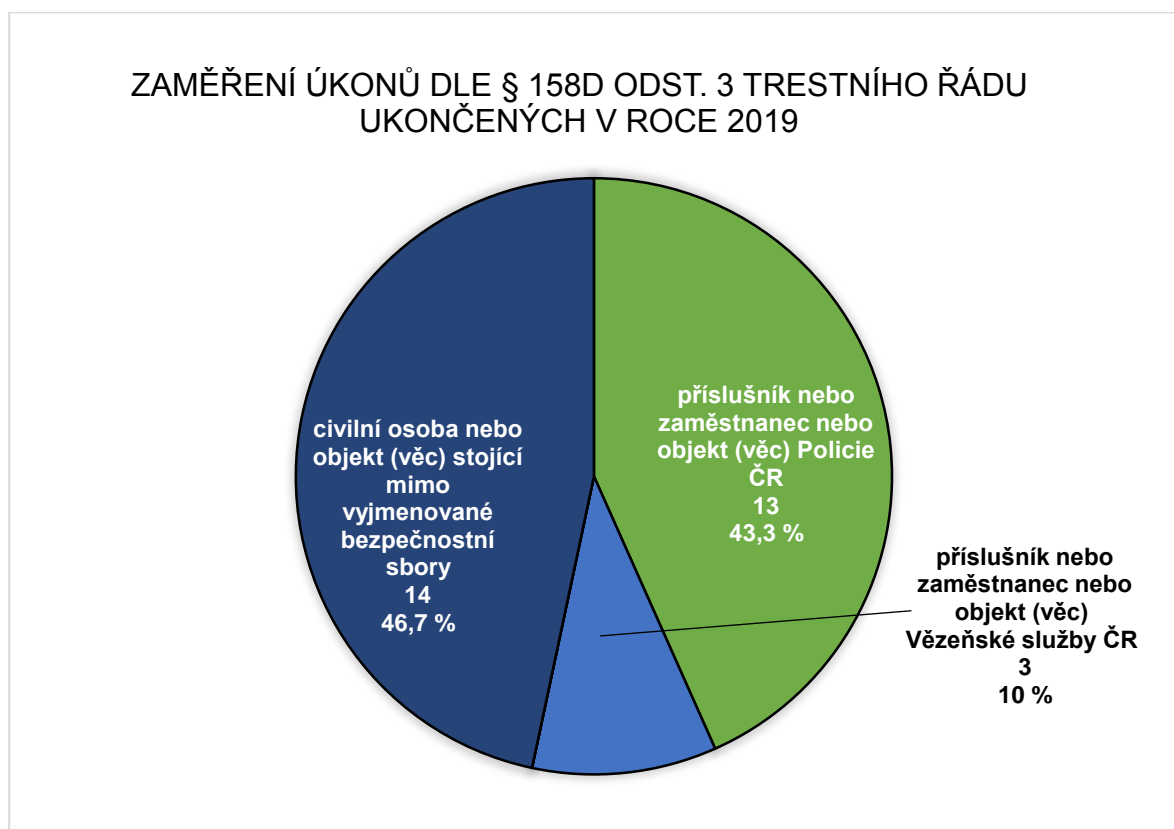
Tabulka č. 12 - Počty úkonů sledování podle zaměření

Zaměření úkonů sledování	§ 158d/2 TŘ	§ 158d/3 TŘ	§ 158d/6 TŘ	Celkem
příslušník nebo zaměstnanec nebo objekt (věc) Policie ČR	35	13	0	48
příslušník nebo zaměstnanec nebo objekt (věc) Vězeňské služby ČR	11	3	0	14
příslušník nebo zaměstnanec nebo objekt (věc) Celní správy ČR	4	0	0	4
příslušník nebo zaměstnanec nebo objekt (věc) GIBS	0	0	0	0
civilní osoba nebo objekt (věc) stojící mimo vyjmenované bezpečnostní sbory	28	14	2	44
Celkový součet	78	30	2	110

Graf č. 8- Porovnání zaměření úkonů sledování dle § 158d odst. 2 tr. řádu

Graf č. 9- Porovnání zaměření úkonů sledování dle § 158d odst. 3 tr. řádu

3.2 Počty sledování osob a věcí, sledování osob a věcí se souhlasem osoby, s povolením státního zástupce a s povolením soudce

Tabulka č. 13- Přehled úkonů sledování podle počtu sledovaných osob a počtu trestních spisů (rok 2019 v porovnání s předchozím rokem)

Rok	Počet úkonů sledování ukončených v daném roce	z toho			Počet sledovaných osob	Průměrný počet úkonů sledování na 1 sledovanou osobu	Počet trestních spisů, kde byly realizovány úkony sledování	Průměrný počet úkonů sledování na 1 trestní spis	Celkový počet prověřovaných trestních spisů v daném roce	Poměr spisů s úkony sledování k celkovému počtu prověřovaných spisů v %
		s povolením státního zástupce (§158d odst. 2 TŘ)	s povolením soudce (§158d odst. 3 TŘ)	se souhlasem dotčené osoby (§158d odst. 6 TŘ)						
2018	152	101 (tj. 66,5 %)	48 (tj. 31,6 %)	3 (tj. 1,9 %)	65	2,3	45	3,38	460	9,78 %
2019	110	78 (tj. 70,9 %)	30 (tj. 27,3 %)	2 (tj. 1,8 %)	54	2,03	34	3,24	437	7,78 %

Z jednotlivých ustanovení § 158d trestního řádu je zřejmé, že GIBS používá úkony sledování častěji dle § 158d odst. 2 trestního řádu, tedy na základě povolení státního zástupce (celkem 78 úkonů sledování, tj. 70,9 % ze všech úkonů sledování), méně dle § 158d odst. 3 trestního řádu, tedy na základě povolení soudce (celkem 30 úkonů sledování, tj. 27,3 % ze všech úkonů sledování). V roce 2019 byly realizovány 2 úkony sledování se souhlasem osoby dle § 158d odst. 6 trestního řádu (1,8 % ze všech úkonů sledování).

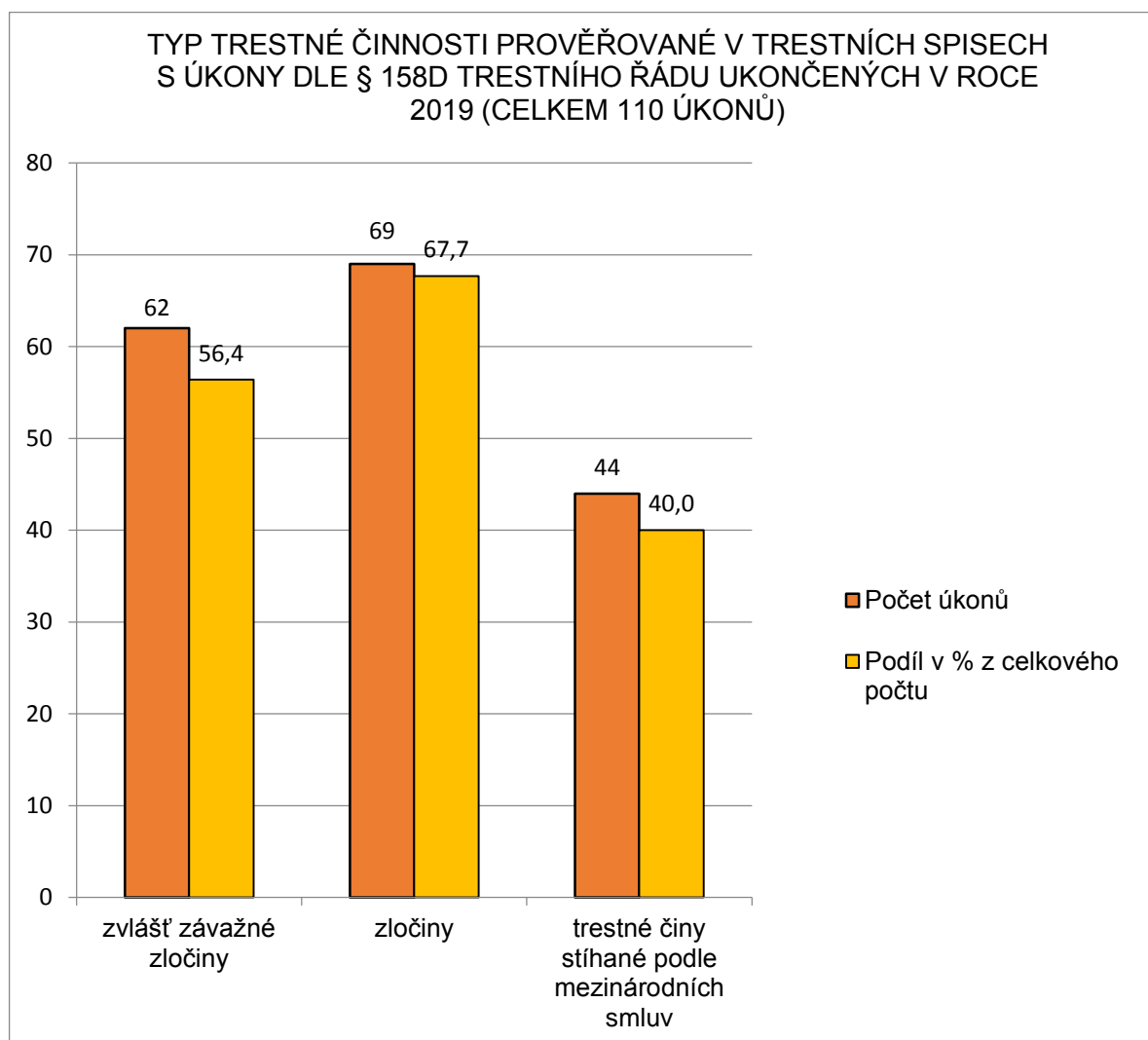
3.3 Využívání úkonů sledování na jednotlivé typy trestné činnosti

Tabulka č. 14 - Přehled úkonů sledování podle kategorie trestných činů

Typ trestné činnosti prošetřované v trestních spisech s využitými úkony sledování dle § 158d TŘ *)	Počet úkonů sledování dle § 158d odst. 2 TŘ	Podíl (v %) ze 78 úkonů	Počet úkonů sledování dle § 158d odst. 3 TŘ	Podíl (v %) ze 30 úkonů	Počet úkonů sledování dle § 158d odst. 6 TŘ	Podíl (v %) ze 2 úkonů	Celkový součet úkonů sledování dle § 158d TŘ	Podíl (v %) ze 110 úkonů
zvlášť závažné zločiny	42	53,9 %	17	56,7 %	3	150%	62	56,4%
zločiny	49	62,8 %	17	56,7 %	3	150%	69	67,7%
trestné činy s prvkem organizované skupiny	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0	0	0,0%
trestné činy stíhané podle mezinár. smluv	24	30,8 %	17	56,7 %	3	150%	44	40,0%

*) Poznámka: Jeden úkon může spadat do více uvedených kategorií, proto jednotlivé počty úkonů v konkrétních kategoriích a jejich procentuální vyjádření jsou jen podmnožinou úkonů, které nelze sčítat (tzn., že jeden úkon může být fakticky zahrnut např. jak v kategorii zločinu, tak např. v kategorii trestných činů stíhaných podle mezinárodních smluv).

Graf č. 10 - Porovnání úkonů sledování podle kategorií trestných činů

Ke grafu č. 10:

Zvlášť závažné zločiny = jedná se o úmyslné trestné činy, na něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let

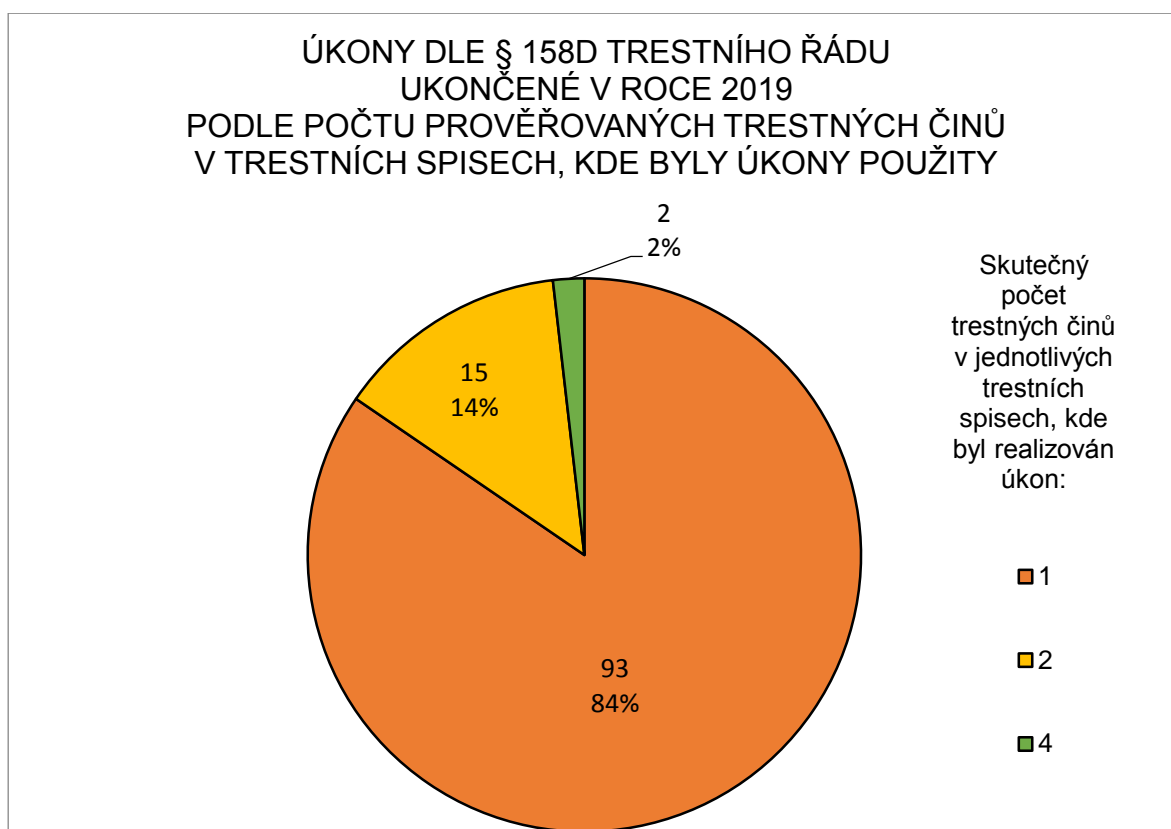
Zločiny = jedná se o úmyslné trestné činy s horní hranicí trestní sazby více než pět let

Trestné činy stíhané podle mezinárodních smluv = trestné činy, k jejichž stíhání zavazuje Českou republiku vyhlášená mezinárodní smlouva

Tabulka č. 15 - Počet úkonů sledování podle počtu trestných činů v trestních spisech

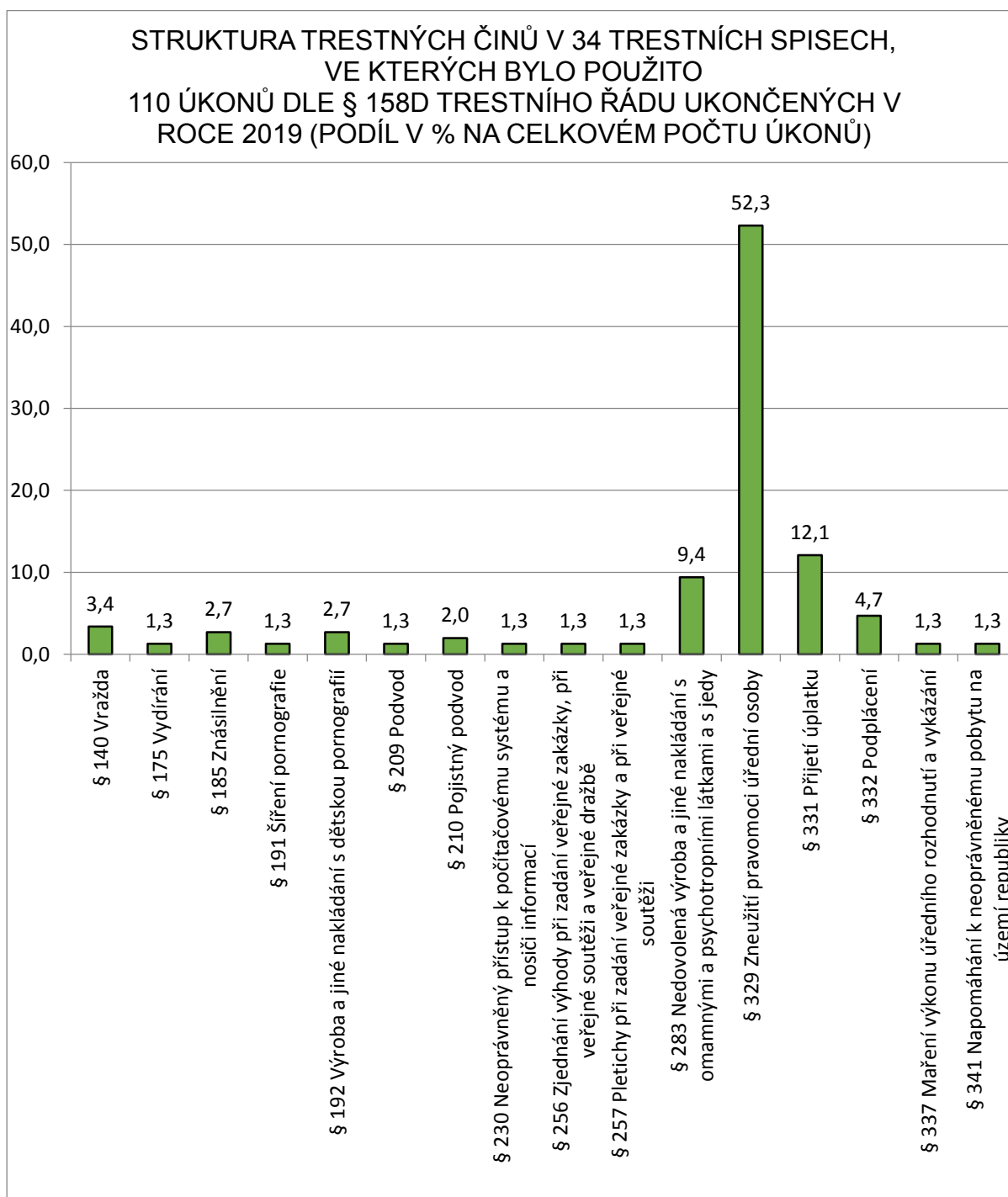
Počet prošetřovaných TČ v trestním spisu s úkony sledování dle § 158d TŘ	Počet úkonů sledování dle § 158d odst. 2 TŘ	Počet úkonů sledování dle § 158d odst. 3 TŘ	Počet úkonů sledování dle § 158d odst. 6 TŘ	Celkový počet úkonů sledování dle § 158d TŘ
trestní spis zahrnující 1 trestný čin	64	28	1	93
trestní spis zahrnující 2 trestné činy	12	2	1	15
trestní spis zahrnující 3 trestné činy	0	0	0	0
trestní spis zahrnující 4 trestné činy	2	0	0	2
Celkový součet	78	30	2	110

Graf č. 11- Porovnání úkonů sledování podle počtu trestných činů v trestních spisech

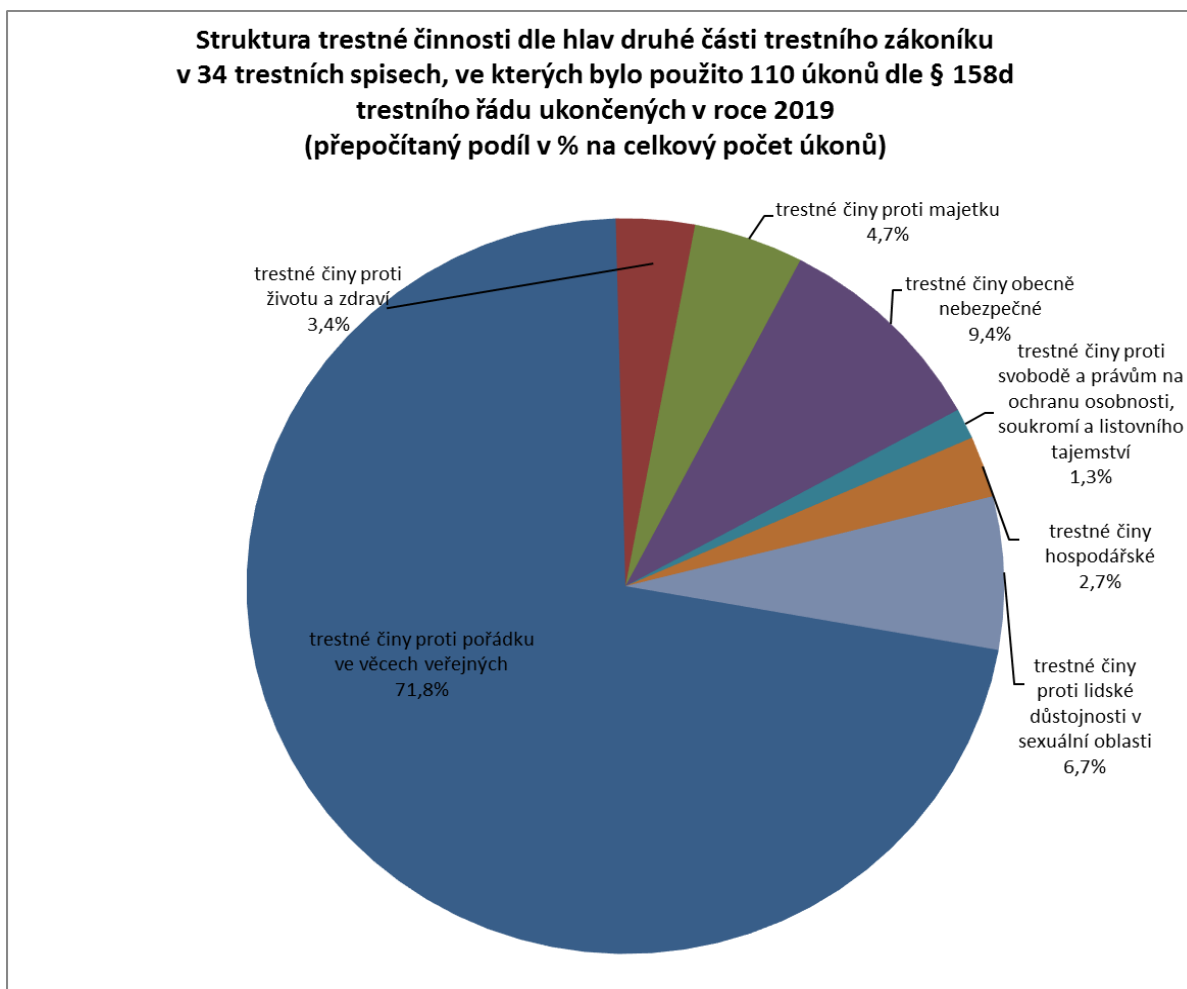
Shora uvedené statistické ukazatele vyjadřují počet jednotlivých prošetřovaných trestných činů v poměru k jednomu úkonu sledování v daném trestním spisu. Z přehledu je zřejmé, že nejčetnější je kategorie s jedním trestným činem v trestním spisu s úkonem sledování, kde bylo provedeno celkem 93 úkonů sledování (tj. 84 %), v kategorii se dvěma trestnými činy v trestním spisu s úkonem sledování bylo provedeno celkem 15 úkonů sledování (tj. 14 %). Dále v kategorii se čtyřmi trestnými činy v trestním spisu s úkonem sledování byly provedeny 2 úkony sledování (tj. 2% z celkového počtu 110 úkonů).

Graf č. 12 - Porovnání úkonů sledování podle skutkových podstat trestných činů

Z grafu č. 12 je patrné, že nejfrekventovanější skutkovou podstatou v rámci 110 úkonů sledování byl trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby s 52,3 %. Následuje trestný čin přijetí úplatku s 12,1 % na celkovém počtu úkonů. Třetím nejčetnějším trestným činem byla nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy s podílem 9,4 % z celkového počtu úkonů. Dalšími v pořadí dle četnosti je trestný čin podplácení s podílem 4,7 % a trestný čin vraždy s 3,4 % z celkového počtu 110 úkonů.

Graf č. 13 - Porovnání úkonů sledování podle hlav části druhé trestního zákoníku

Graf č. 13 vyjadřuje podíl trestných činů v trestních spisech s úkony sledování dle jednotlivých hlav části druhé (zvláštní části) trestního zákoníku. Nejvíce trestných činů bylo spácháno podle hlavy X - trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, což činilo 71,8 % z celkového počtu úkonů sledování. Tato hlava zahrnuje např. zneužití pravomoci úřední osoby, přijetí úplatku, podplacení. Trestné činy obecně nebezpečné podle hlavy VII tvořily v roce 2019 9,4 % z celkového počtu úkonů sledování. Podíl 6,7 % na struktuře trestné činnosti měly trestné činy podle hlavy III - trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Mezi tuto trestnou činnost patří např. znásilnění, šíření pornografie, výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií. Následují trestné činy podle hlavy V – trestné činy proti majetku s podílem 4,7 %, dále trestné činy podle hlavy I – trestné činy proti životu a zdraví, které tvořily 3,4 % z celkového počtu úkonů sledování. Následuje hlava VI - trestné činy hospodářské, s 2,7 %, hlava II - trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství s 1,3 % z celkového počtu 110 úkonů sledování.

3.4 Vyhodnocení efektivity úkonů sledování v rámci trestního řízení

Vyhodnocení efektivity úkonů sledování realizovaných dle § 158d trestního řádu závisí na úspěšnosti použití těchto úkonů. Je vyjádřením toho, zda úkon přispěl či nepřispěl ke splnění účelu trestního řízení.

Tabulka č. 16 - Přehled úkonů sledování podle stavu fáze realizace

Stav fáze realizace úkonů sledování	§ 158d/2 TŘ	§ 158d/3 TŘ	§ 158d/6 TŘ	Celkem § 158d TŘ
A – aktivní (realizovaný) úkon	73	25	2	100
N – neaktivní (realizovaný) úkon	5	5	0	10
X – nerealizovaný úkon	0	0	0	0
Celkový součet	78	30	2	110

A = aktivní (realizovaný) úkon úkon byl aktivován (zahájen, nasazen) ze strany specializovaného pracoviště a byly jím zjištěny (zaznamenány) informace.

N = neaktivní (realizovaný) úkon úkon byl realizován (k realizaci úkonu byly nasazeny síly a prostředky specializovaného pracoviště), ale nebyly pořízeny žádné záznamy pro trestní řízení (např. mobilní telefon byl po celou dobu trvání odposlechu neaktivní, zájmová osoba se nezdržovala na území České republiky apod.).

X = nerealizovaný úkon specializované pracoviště požadavek k realizaci úkonu přijalo, přesto nedošlo k realizaci úkonu (k realizaci úkonu nebyly nasazeny žádné síly a prostředky specializovaného pracoviště).

Pouze u úkonů sledování, které byly realizovány a byly aktivní (tj. 100 úkonů sledování), se dále vyhodnocuje vlastní efektivita úkonu se zaměřením na zjištění, jaký měl úkon sledování přínos pro trestní řízení. Pokud byl úkon neaktivní nebo nerealizovaný, tedy fakticky se neuskutečnil, nelze přínos pro trestní řízení dovodit.

Z následující tabulky č. 17 vyplývá, že 24 úkonů sledování z celkového počtu 100 aktivních úkonů bylo v roce 2019 neefektivních, tedy informace zjištěné sledováním nebyly nijak využity pro trestní řízení.

Trestní řízení je dynamický proces, který nelze předem předvídat a je nutné shromažďovat informace jak ve prospěch, tak i v neprospěch podezřelých osob. Je běžné, že jakýkoli úkon v trestním řízení nemusí mít následně důkazní hodnotu či být nositelem relevantních informací. Zpravidla se úkon týká speciálního subjektu, který má znalosti a zkušenosti z oblasti trestního řízení, forem a metod kriminalistiky a operativně pátrací činnosti a mnohdy dokáže přizpůsobit své chování vůči předpokládaným situacím.

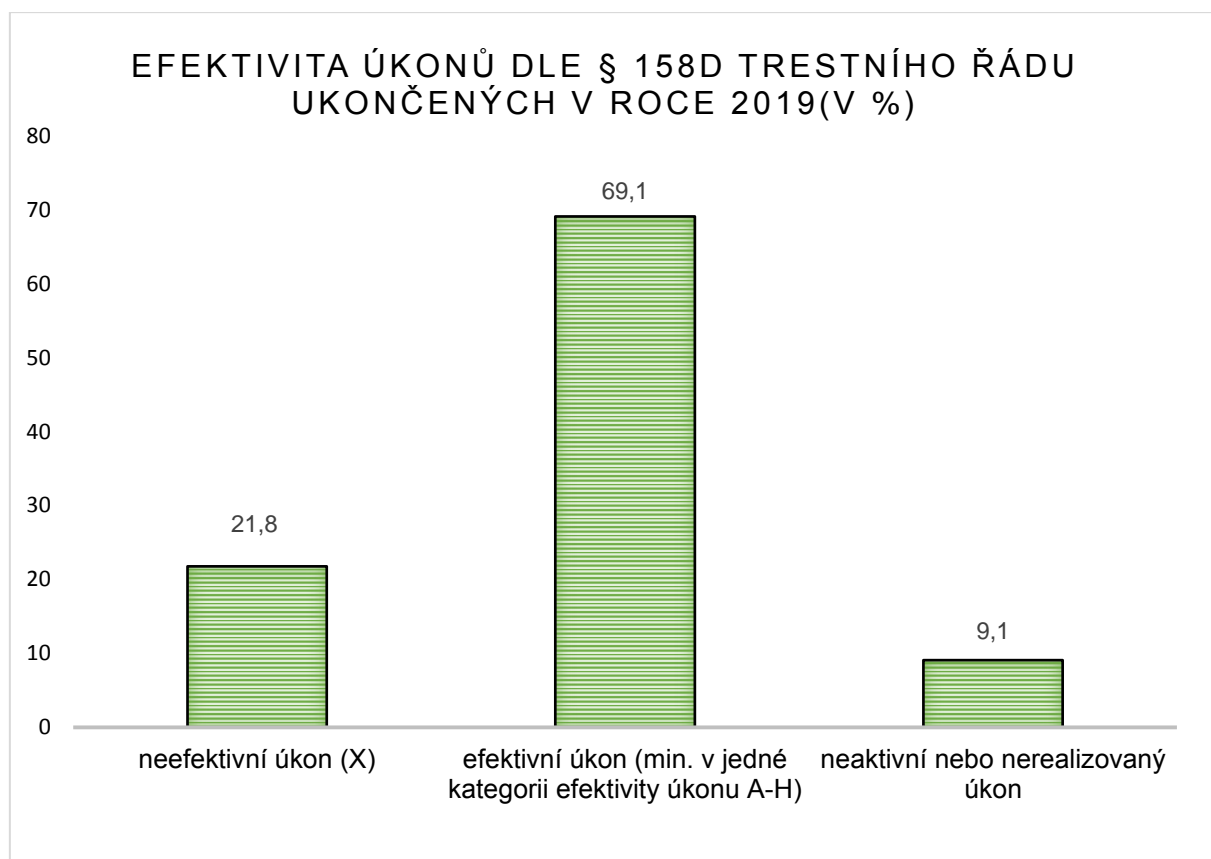
Tabulka č. 17 - Přehled efektivity úkonů sledování

Efektivita úkonů sledování	§ 158d/2 TŘ	§ 158d/3 TŘ	§ 158d/6 TŘ	Celkem § 158d TŘ
X	17	7	0	24
A	4	3	0	7
AB	1	6	0	7
ABCD	1	0	0	1
ABCDH	1	0	0	1
ABE	0	1	0	1
ABEF	0	1	0	1
AEFG	0	1	0	1
B	39	5	2	46
BD	1	0	0	1
BCDH	1	0	0	1
BG	2	0	0	2
BCH	2	1	0	3
D	4	0	0	4
Součet aktivních úkonů	73	25	2	100
neaktivní / nerealizovaný úkon	5	5	0	10
Celkový součet	78	30	2	110

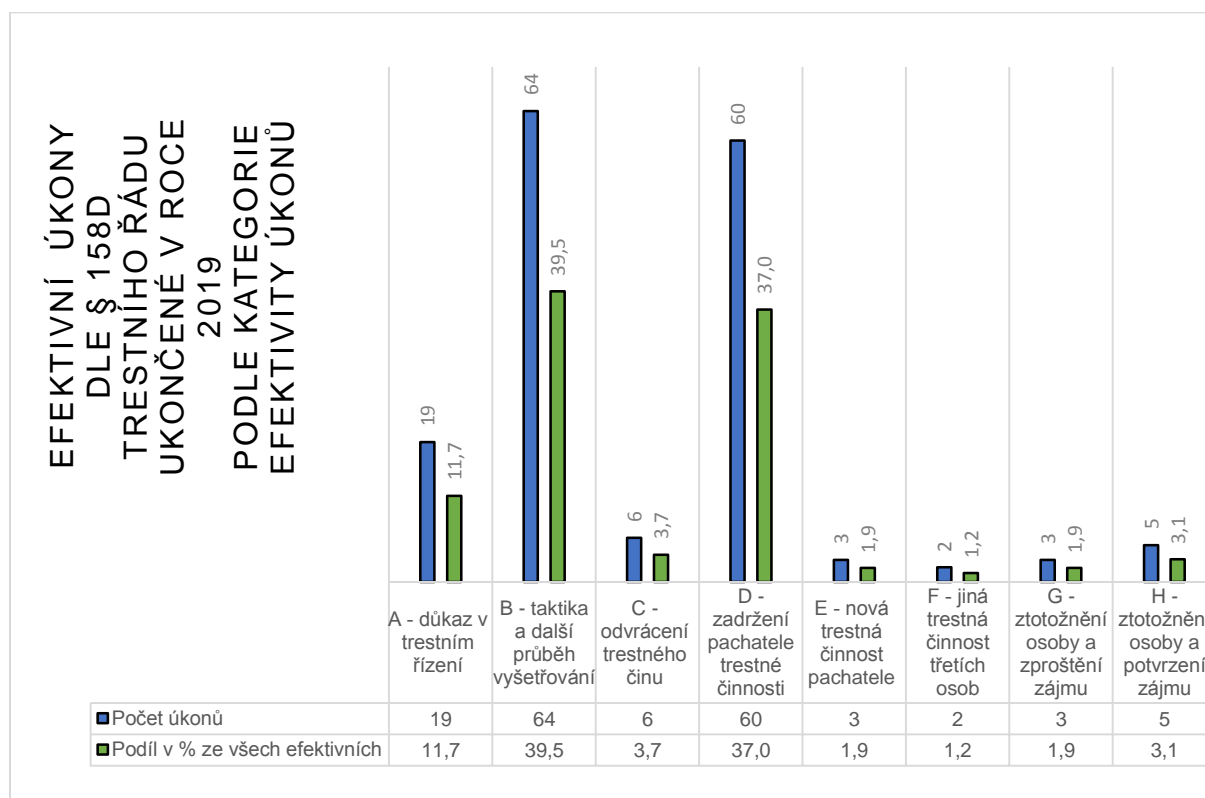
Legenda k vyhodnocení efektivity úkonu (kromě volby X lze ostatní volby A – H vzájemně libovolně kombinovat):

- X = neefektivní úkon – úkonem zjištěné informace nebyly/nejsou/nebudou nijak využity, tzn., nebyly zjištěny informace, které by byly nějakým způsobem využitelné,
- A = informace byly/jsou/budou využity jako důkaz v trestním řízení – získané informace sloužily/slouží/mohou sloužit jako důkaz v rámci prováděného trestního řízení,
- B = informace využity pro taktiku a další průběh vyšetřování – získané informace byly/jsou/mohou být důležité pro taktiku a další průběh vyšetřování v rámci prováděného trestního řízení,
- C = informace využity k odvrácení trestného činu – získané informace úspěšně napomohly/napomohou odvrátit spáchání (přípravy, pokusu, dokonání) trestného činu,
- D = informace využity k zadržení pachatele trestné činnosti – získané informace úspěšně vedly/vedou/budou vést k zadržení pachatele trestné činnosti,
- E = nová trestná činnost pachatele – úkonem byly získány informace o jiné trestné činnosti pachatele, která vůbec nebyla předmětem prováděného trestního řízení, bez provedení úkonu by se policejní orgán o této nové trestné činnosti pachatele-zřejmě nedozvěděl,
- F = zjištěna jiná trestná činnost třetích osob – úkonem byla zjištěna jiná trestná činnost třetích osob, které vůbec nebyly předmětem prováděného trestního řízení, bez provedení úkonu by se policejní orgán o této trestné činnosti třetích osob zřejmě nedozvěděl,
- G = úkon vedl ke ztotožnění osoby a k zproštění zájmu (nezájem) – realizováním úkonu byla ustanovena osoba, vůči níž byl úkon nasazen a jejíž totožnost nebyla zadavateli při vyžadování úkonu prokazatelně známa (např. anonymní SIM karta), přičemž tím, že byla neznámá osoba ustanovena, došlo ke zproštění zájmu v rámci prováděného trestního řízení,
- H = úkon vedl ke ztotožnění osoby a k potvrzení zájmu (zájem) – realizováním úkonu byla ustanovena osoba, vůči níž byl úkon nasazen a jejíž totožnost nebyla zadavateli při vyžadování úkonu prokazatelně známa (např. anonymní SIM karta), přičemž tím, že byla neznámá osoba ustanovena, došlo k potvrzení zájmu v rámci prováděného trestního řízení.

Graf č. 14 - Vyhodnocení efektivity úkonů sledování

Graf č. 15 - Porovnání úkonů sledování podle kategorie efektivity

3.5 Trendy ve využívání úkonů sledování v rámci trestního řízení

Z hlediska posouzení vývojových trendů ukončených úkonů sledování GIBS, respektive Inspekcí Policie České republiky, dříve Inspekcí ministra vnitra, je třeba konstatovat, že GIBS nedisponuje vlastními relevantními údaji o počtech úkonů sledování Inspekce ministra vnitra do roku 2007, kdy Inspekce ministra vnitra a později Inspekce Policie České republiky začala využívat informační systém MU II provozovaný P ČR. Od roku 2012 do konce roku 2016 si údaje zpracovávala sama GIBS na základě podkladů ze specializovaných pracovišť oprávněných subjektů. Od roku 2017 začala GIBS využívat analyticko-statistický informační systém MU II.

Vývoj počtu ukončených úkonů sledování v rámci GIBS (resp. Inspekce ministra vnitra a Inspekce Policie České republiky) v letech 2007-2019 je znázorněn v následujících tabulkách.

Tabulka č. 18 - Přehled úkonů sledování v letech 2007-2019

Rok	Počet úkonů	Trend oproti předchozímu roku		
2007 (působení IMV)	103	--	--	--
2008 (působení IMV)	147	nárůst	44	42,70%
2009 (působení I PČR)	159	nárůst	12	8,20%
2010 (působení I PČR)	199	nárůst	40	25,20%
2011 (působení I PČR)	237	nárůst	38	19,10%
2012 (působení GIBS)	216	pokles	-21	-8,9 %
2013 (působení GIBS)	236	nárůst	20	9,30%
2014 (působení GIBS)	201	pokles	-35	-14,8%
2015 (působení GIBS)	192	pokles	-9	-4,5%
2016 (působení GIBS)	130	pokles	-62	-32,30%
2017 (působení GIBS)	258	nárůst	128	98,50%
2018 (působení GIBS)	152	pokles	-106	-41,08%
2019 (působení GIBS)	110	pokles	-42	-27,63%

Na počátku vyhodnocovaného období, v letech 2007 až 2011 je zřejmý prudký nárůst počtu úkonů sledování. Až v roce 2012 byl zaznamenán oproti roku 2011 pokles počtu úkonů na druhý nejvyšší počet od roku 2007. V roce 2014 byl zaznamenán, oproti roku 2013, pokles počtu úkonů (o 35 úkonů, tj. o 14,8 %). V roce 2015 došlo opět k mírnému poklesu počtu úkonů sledování (o 9 úkonů, tj. o 4,5 %). Klesající trend v počtu úkonů sledování pokračoval i v letech 2015 a 2016. V roce 2017 došlo k prudkému nárůstu počtu úkonů sledování o 128 úkonů, tj. o 98,5 % oproti roku 2016. Tento nárůst souvisel úzce s prověřováním rozsáhlé organizované trestné činnosti s velkým počtem prověřovaných osob v několika trestních spisech, kdy získávání poznatků důležitých pro trestní řízení nebylo možno zajistit jiným způsobem. V roce 2018 došlo opět k poklesu počtu úkonů sledování na úroveň průměru za léta 2015 a 2016. V roce 2019 byl zaznamenán nejnižší počet úkonů sledování za posledních 12 let.

Tabulka č. 19 - Přehled úkonů sledování v letech 2007-2019

Ukončeno úkonů sledování	§ 158d	Podíl	§ 158d	Podíl	§ 158d	Podíl	Celkový součet
Rok	odst. 2 TŘ	(v %)	odst. 3 TŘ	(v %)	odst. 6 TŘ	(v %)	
2007 (působení IMV)	87	84,5	14	13,6	2	1,9	103
2008 (působení IMV)	147	100	0	0	0	0	147
2009 (působení I PČR)	154	96,9	5	3,1	0	0	159
2010 (působení I PČR)	192	96,5	7	3,5	0	0	199
2011 (působení I PČR)	212	89,5	23	9,7	2	0,8	237
2012 (působení GIBS)	196	90,7	20	9,3	0	0	216
2013 (působení GIBS)	188	79,7	46	19,5	2	0,8	236
2014 (působení GIBS)	166	82,6	33	16,4	2	1	201
2015 (působení GIBS)	136	70,8	51	26,6	5	2,6	192
2016 (působení GIBS)	101	77,7	29	22,3	0	0	130
2017 (působení GIBS)	192	74,4	65	25,2	1	0,4	258
2018 (působení GIBS)	101	66,5	48	31,6	3	1,9	152
2019 (působení GIBS)	78	70,9	30	27,3	2	1,8	110

Nejvíce úkonů sledování bývá vyžadováno GIBS podle ustanovení § 158d odst. 2 trestního řádu na základě písemného povolení státního zástupce, v roce 2019 bylo ukončeno 78 úkonů sledování (70,9 %) zahájených na základě povolení státního zástupce, ve 30 ukončených případech byl úkon sledování zahájen na základě předchozího povolení soudce (27,3 % ukončených úkonů), nejméně úkonů sledování bývá již tradičně vyžadováno GIBS podle ustanovení § 158d odst. 6 trestního řádu na základě souhlasu dotčené osoby, v roce 2019 byly ukončeny 2 úkony sledování na základě souhlasu dotčené osoby (1,8 %).

ZÁVĚR

Předkládaná Analýza poskytuje výroční přehled o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů se zaměřením na statistiku v oblasti použití úkonů odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dle ustanovení § 88 trestního řádu a sledování osob a věcí dle ustanovení § 158d trestního řádu za období roku 2019. Je zákonnou povinností ředitele GIBS předložit v souladu s ustanovením § 57 odst. 4 zákona o GIBS jednou ročně vládě, Výboru pro bezpečnost Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a Stálé komisi pro kontrolu činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky analýzu použití úkonů odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a úkonů sledování osob a věcí podle trestního řádu.

V první části Analýzy je vymezen právní rámec včetně výčtu interních aktů řízení platných v roce 2019, které regulují činnost GIBS v předmětné oblasti. V této části je rovněž popsána metodika zpracování Analýzy včetně stručného popisu metodiky sběru dat se zaměřením na získávání jednotlivých sledovaných údajů. Významnou roli zde zaujímá i oblast správy a ochrany informací a osobních údajů. Jsou zde zmíněny základní kontrolní mechanismy GIBS, které se zaměřují na eliminaci rizik spojených se zpracováním a ochranou informací včetně osobních údajů. V neposlední řadě je v této části Analýzy zaměřena pozornost na fungující prvky vnější kontroly, pod kterou spadá zejména dozorová činnost státních zástupců a soudců, nezbytnou pozici zde mají příslušné kontrolní orgány Poslanecké sněmovny.

Druhá část Analýzy je věnována použití úkonů odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle ustanovení § 88 trestního řádu při činnosti GIBS. Ze statistických dat shromážděných za rok 2019 vyplývá, že GIBS ukončila v uplynulém roce celkem 64 úkonů odposlechu, které byly použity v 18 trestních spisech, což v průměru představuje nasazení 3,56 úkonů odposlechu na každý z těchto trestních spisů. Průměrný počet použití úkonů odposlechu na jednu fyzickou osobu v předmětných trestních řízeních, kde byly tyto úkony nasazeny, činil 1,49 úkonu. Na základě příkazu soudce dle ustanovení § 88 odst. 1 trestního řádu bylo provedeno 62 úkonů, 2 úkony byly provedeny se souhlasem odposlouchávané osoby v souladu s ustanovením § 88 odst. 5 trestního řádu. Všechny úkony byly pro GIBS v souladu s trestním řádem technicky a personálně zajištěny Policií ČR.

Z pohledu četnosti ukončených úkonů odposlechu za rok 2019 je zřejmé, že celkem 33 úkonů odposlechu bylo nasazeno na stanice telekomunikačního provozu, jejichž uživatelem byl příslušník nebo zaměstnanec bezpečnostního sboru a 31 úkonů odposlechu bylo nasazeno na stanice telekomunikačního provozu, jejichž uživatelem byla civilní osoba stojící mimo bezpečnostní sbory, která se spolupodílela na páchání trestné činnosti společně s příslušníky bezpečnostních sborů. V roce 2019 nebyly provedeny žádné úkony odposlechu se zaměřením do cílové skupiny příslušník nebo zaměstnanec GIBS.

Z hlediska závažnosti trestné činnosti, která byla prověřována v trestních spisech s využitými úkony odposlechu, lze konstatovat, že 52 úkonů (tj. 81,3 % z 64 ukončených úkonů) bylo využito při prověřování trestných činů, k jejichž stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva. Těmito trestnými činy byly kvalifikované skutkové podstaty zločinů nebo zvláště závažných zločinů, např. přijetí úplatku, podplacení nebo nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy.

Z hlediska skutkových podstat trestných činů byly úkony odposlechu využívány zejména v souvislosti s prověřováním trestných činů proti pořádku ve věcech veřejných (hlava X části druhé trestního zákoníku), což činilo 57,6 % z celkového počtu úkonů odposlechu. Tato hlava zahrnuje např. trestné činy zneužití pravomoci úřední osoby, maření výkonu úředního rozhodnutí, přijetí úplatku nebo podplacení. Podíl 26,3 % na struktuře trestné činnosti měly trestné činy podle hlavy VII - trestné činy obecně nebezpečné.

V oblasti efektivity úkonů odposlechu za rok 2019 bylo z celkového počtu 64 úkonů celkem 39 (tj. 60,9 %) úkonů efektivních, 21 úkonů (tj. 32,8 %) neefektivních a 4 úkony (tj. 6,3 %) byly neaktivní.

Co se týká počtu ukončených úkonů odposlechu, v roce 2018 bylo ukončeno 123 úkonů odposlechu. V roce 2019 došlo k poklesu téměř na polovinu ukončených úkonů, a to o 59 úkonů.

Třetí část Analýzy byla zaměřena na oblast sledování osob a věcí dle ustanovení § 158d trestního řádu. Ze shromážděných statistických dat vyplývá, že GIBS v roce 2019 ukončila celkem 110 úkonů sledování, které byly použity v celkem 34 trestních spisech, což v průměru znamená použití 3,24 úkonů sledování na každý z těchto trestních spisů. Průměrně byly na jednu fyzickou osobu použity 2 úkony sledování. Celkem 78 úkonů bylo provedeno dle ustanovení § 158d odst. 2 trestního řádu na základě povolení státního zástupce, 30 úkonů sledování bylo provedeno na základě povolení soudce v souladu s ustanovením § 158d odst. 3 trestního řádu. Se souhlasem sledované osoby byly v souladu s ustanovením § 158d odst. 6 trestního řádu provedeny 2 úkony. Všechny úkony sledování byly technicky a personálně zajištěny buď přímo GIBS, anebo v součinnosti zejména s Policií ČR.

Z pohledu četnosti ukončených úkonů sledování za rok 2019 vyplývá, že ve 48 případech (úkonech sledování) byl sledovaným objektem příslušník nebo zaměstnanec nebo objekt (věc) Policie ČR. Druhou nejpočetnější skupinou úkonů z hlediska typu sledovaného objektu byla skupina civilních osob nebo objektů (věcí) stojící mimo bezpečnostní sbory, těchto úkonů bylo v roce 2019 ukončeno 44. V případě 14 úkonů byl sledovaným objektem příslušník nebo zaměstnanec nebo objekt (věc) Vězeňské služby ČR. Ve 4 případech byl sledovaným objektem příslušník nebo zaměstnanec nebo objekt (věc) Celní správy ČR. V roce 2019 nebyl proveden žádný úkon sledování se zaměřením do cílové skupiny příslušník nebo zaměstnanec nebo objekt (věc) GIBS.

Podle typu trestné činnosti, která byla prověřována v trestních spisech za využití úkonů sledování, lze konstatovat, že 44 úkonů (tj. 40,0 % ze 110 ukončených úkonů) bylo využito při prověřování trestných činů, k jejichž stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva. Těmito trestnými činy byly kvalifikované skutkové podstaty zločinů nebo zvláště závažných zločinů, např. přijetí úplatku, podplacení nebo nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy.

Úkony sledování byly v roce 2019 nejvíce využívány v souvislosti s prověřováním trestných činů proti pořádku ve věcech veřejných (hlava X části druhé trestního zákoníku), což činilo 71,8 % z celkového počtu úkonů sledování. Trestné činy obecně nebezpečné podle hlavy VII tvořily v roce 2019 9,4 % z celkového počtu úkonů sledování, v 6,7 % případů sledování byly prověřovány trestné činy podle hlavy III - trestné činy lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Ostatní skupiny trestných činů prověřovaných za použití úkonů sledování podle jednotlivých hlav zvláštní části nepřekročily co do počtu úkonů sledování hranici 5 % na celkovém počtu úkonů sledování. Oblast kriminality, kterou převážně GIBS šetří, je dána specifickým postavením a působností GIBS.

Z hlediska efektivity úkonů sledování za rok 2019 bylo z celkového počtu 110 úkonů celkem 76 (tj. 69,1 %) úkonů efektivních, 24 úkonů (tj. 21,8 %) neefektivních a 10 úkonů (tj. 9,1 %) neaktivních.

V roce 2018 bylo ukončeno 152 úkonů sledování, naproti tomu v uplynulém roce bylo ukončeno 110 ukončených úkonů, jde o pokles o 42 úkonů. V roce 2019 byl tedy zaznamenán nejnižší počet úkonů sledování za posledních 11 let.

Z dlouhodobého meziročního srovnání vyplývá, že počty nasazovaných úkonů odposlechu a úkonů sledování podle ustanovení § 88 a § 158d trestního zákoníku mají kolísavou tendenci. Například v roce 2017 byl značný nárůst takových úkonů zapříčiněn prověřováním rozsáhlé organizované trestné činnosti s velkým počtem prověřovaných osob v několika trestních spisech. Naopak pokles v roce 2018 byl návratem k průměru let 2015 a 2016. Vývoj počtu nasazování a využívání těchto úkonů tak výrazně nevybočuje z intervalu využívání a nasazování z předchozích let.

V roce 2019 byl počet nových trestních spisů na GIBS celkově nižší než v roce předchozím, s tím souvisí také významný pokles nasazovaných úkonů odposlechu a sledování. V roce 2019 prověřovala GIBS celkem 437 případů trestné činnosti, v 18 případech (tj. 4,19 %) byl použit úkon odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, úkon sledování osob a věcí byl použit ve 34 případech (tj. 7,78 %). Z této statistiky plyne, že úkony odposlechu a úkony sledování jsou využívány u těch trestných činů, kdy nelze sledovaného účelu dosáhnout jinak. Uvedené úkony mohou především v trestních řízeních vedených pro závažnou trestnou činnost patřit k zásadním důkazním prostředkům a jako k takovým k nim GIBS přistupuje. V současné době je kladen velký důraz na to, aby byly úkony průběžně a kvalitně vyhodnocovány také se zaměřením na to, zda i nadále trvají důvody, které vedly k jejich nasazení.

Pachatelé trestné činnosti spadající do věcné příslušnosti GIBS, především pokud jde o pachatele z bezpečnostních sborů, jsou zpravidla velice dobře obeznámeni s metodami a formami policejní práce. Tato skutečnost výrazně ztěžuje prověřování takových protiprávních jednání, přičemž i využití odposlechů či operativně pátracích prostředků GIBS je tím omezeně využitelné. GIBS věnuje pozornost aktuálnímu vývoji v oblasti metod a prostředků sloužících k účelnějšímu odhalování trestné činnosti a s tím následně spojené činnosti GIBS jako policejního orgánu. V této souvislosti spolupracuje GIBS zejména s Policií ČR.

Generální inspekce bezpečnostních sborů využívá úkony odposlechu a úkony sledování zásadně na základě zákonných zmocnění, v souladu s právními předpisy a v přiměřené míře, s dostatečnou efektivitou a s minimálním zásahem do lidských práv a důstojnosti osob. Zejména u odposlechů velmi pečlivě zvažujeme, zda nelze sledovaného účelu dosáhnout jiným způsobem. Tak jako v Policii ČR je patrný v posledních letech pokles, na který má také vliv využívání nových typů komunikačních technologií.